Шу азиз Ватан — барчамизники!

Ишонч

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясининг газетаси

● 12 март 1996 йил, сешанба ● № 21 (268)

БИРЖА ЯНГИЛИКЛАРИ

Республика қимматбаҳо қоғозлар биржасида оддий акциялар савдоси бўлиб ўтди. Унда қатнашган 4 та ҳиссадор жамоалар ўзларининг 8437 та акцияларини 8776520 сўмга сотдилар. Бухоро вилояти «Қоракўл пахта тозалаш заводи» жамоаси акциялари 1520 сўмдан, Тошкент вилояти «ПМК-93» жамоаси акциялари эса 920 сўмдан сотилди.

* * *

Тошкент шаҳар кўп тармоқли кўчмас мулк биржасида бўлиб ўтган ким ошди савдосида 20 та участка майдони ва Акмал Икромов тумани «Иззат» мавзеида жойлашган 2 та қурилиши тугалланмаган коттеж турар-жой бинолари сотилди. Коттежларнинг бошланғич баҳоси 1 миллион 500 минг сўм эди. Лекин улар 1 миллион 400 минг сўмдан сотилди. Жами иншоотларнинг бошланғич баҳоси 4 миллион 300 минг сўм бўлган бўлса, савдодан сўнг, уларнинг баҳоси 5 миллион 724 минг сўмни ташкил этди.

Худди шундай яна бир савдода 22 та ер майдони сотилди. Ер майдонларининг бошланғич баҳоси 65 минг сўм белгиланган эди. Савдо пайтида 90 мингдан — 150 минг сўмгача кўтарилди. Натижада жами сотилган ер майдонлари 2 миллион 470 минг сўмга сотилди. Биржа савдоси Тошкент шаҳрида ер майдонларига бўлган талабнинг ошиб бораётганлигини кўрсатмоқда.

Иқтисодиёт хабарлари

ЯНГИ КЕРАМЗИТ ЗАВОДИ

ЖИЗЗАХ. Шаҳарнинг саноат зонасида керамзит заводи қуриб битказилди. Корхона бир йилда 30 минг тоннагача қурилиш хом-ашёси тайёрлаш қувватига эга. Завод жамоаси буюртма асосида ишлаб «Шуҳрат» белгиси остида тайёрланаётган керамзитни вилоят қурилиш участкаларига узлуксиз етказиб бермоқда.

А. ЭРГАШЕВ,
«Ишонч» мухбири.

«МАДАДКОР» ЁҒИ

СИРДАРЁ. Ховос туманидаги «Мададкор» фирмасининг фаолият бошлаганига кўп вақт бўлгани йўқ. Айни пайтда маҳаллий ўсимликлар — зиғир, кунжут, маcхар, ундовдан тайёрланадиган ёғ маҳсулотини ишлаб чиқариш 40 тоннага кўпайтирилди.

— Биз янги орзу ниятлар билан меҳнат қилаётирмиз, — дейди тадбиркор Шодмонқул Хидиров. — Эндиликда узум ва ошқовоқ уруғидан ёғ ишлаб чиқаришни йўлга қўямиз. Соф даромадимиз ҳам чакки эмас. Йилига 300-400 минг сўм соф фойда кўраяпмиз.

Айни пайтда соатига 1700 кг ёғ ишлаб чиқарувчи қувватга эга бўлган Германия ускунасини ўрнатмоқдамиз. Шунда 30-40 нафар ёшлар иш билан таъминланади.

«Ишонч» мухбири.

АРПА СЕРОБ БЎЛАДИ

Оқ олтин туманидаги хорижий давлатлар билан дўстона иқтисодий алоқалар кенг йўлга қўйилмоқда.

Туман агрофирмаси билан Венгриянинг «Боболка» фирмаси ўзаро шартнома имзолашиб, С. Сиддиқов ва Бобур деҳқон-фермер хўжаликлари бирлашмалари далаларида эртапишар арпа экилди. Арпа ва зарур техникалар эса Венгриядан келтирилди.

Айни пайтда 2000 гектар майдондаги арпа ундирилди ва технология асосида парваришланаётир.

«ИШОНЧ» мухбири.

ҚУЛАЙ МАШИНА

«Ўзбекхлопкомаш» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасида америкалик мутахассислар билан биргаликда пахтани зичлайдиган янги машина ихтиро қилинди. Бу машина Бектемир пахта заводида синаб кўрилди, шундан сўнг ишлаб чиқаришга тавсия этилди. Янги техниканинг афзаллиги шундан иборатки, ундан завод шароитида ҳам, ҳосил йиғиштириб олинаётганида ҳам бевосита далада ҳам фойдаланса бўлади.

Пахтани зичлаб берувчи мазкур машина ҳосил нобуд бўлишининг олдини олишда ҳам пахта толаси сифатини яхши ҳолатда сақлаб қолишда жуда қўл келади.

Ф. ТЕМУРОВ.

ПЛЕНКА ОСТИДА — ПАХТА

Андижон вилоятининг пахтакорлари бўлғуси ҳосилни кўзлаб, астойдил меҳнат қилмоқдалар. Вилоятда 110 минг гектар майдон пахтазорлар учун ажратилган. Ҳозир суғорма ерларнинг бир қисмига дон экинлари экилади. Шуни ҳисобга олганда пахтазорларни кенгайтириш имконияти йўқ, пахта миқдорини кўпайтириш учун эса битта йўл бор — бу ҳосилдорликни оширишдир.

Ўтган йили 70 гектар майдонда пленкалар остига чигит экилган эди. Ҳосил чакки бўлмади. Бу усул Хитой, Туркия каби мамлакатларда кенг қўлланилади.

Тажриба тариқасида пленкалар остида етиштирилган пахтадан гектар бошига 42-55 центнергача ҳосил олинди. Бу йил вилоятда 10 минг гектар ерга ана шу усулда чигит экилади. Бунинг учун мутахассислар ихтисослаштирилган, саккиз ярусли сеялкани тайёрлаб беришди.

Т. ШЕРОВ.

● 1996 йил — Амир Темур йили

СОҲИБҚИРОН

Тарихлар қаъридан садо келадур,
Юраклар соғинчдан адо келадур.
Темур қайда деган нидо келадур,
Соҳибқирон Темур сизни сўроқлаб.
Бир ёни Фарангу, бир ён Чин-Мочин,
Чексиз кенгликларга ёйиб қулочин,
Ётар Турон замин муқаддас очун,
Соҳибқирон Темур сизни сўроқлаб.
Руҳингиз барҳаёт Шаҳрисабзда,
Юртимиз довруғи сиз босган изда,
Туркий ғурур жўшар қалбларимизда,
Соҳибқирон Темур сизни сўроқлаб.
Муқаддас тупроқда изингиз ўчмас,
«Тузуклар» — пурмаъно сўзингиз ўчмас,
Улуғбек юлдузи — кўзингиз ўчмас,
Соҳибқирон Темур сизни сўроқлаб.
Ёвлар ҳуружига кўксингиз қалқон,
Шум ният ғанимлар қусди қора қон,
Дунё улуғлари бўлдилар меҳмон,
Соҳибқирон Темур сизни сўроқлаб.
Довруғ таратдингиз қуришда, ҳарбда,
Мўғул галалари ер тишлаб зарбдан,
Қироллар таъзимга келдилар Ғарбдан,
Соҳибқирон Темур сизни сўроқлаб.
Мовароуннаҳр — жаннатга дўнди,
Жаннат боғларига бахт қуши қўнди,
Эккан ниятингиз гул бўлиб унди,
Соҳибқиррон Темур сизни сўроқлаб.
Бугун ер юзига сайқал Самарқанд,
Шаънингизга лойиқ ҳайкал Самарқанд,
Орзуларда ёнар ял-ял Самарқанд,
Соҳибқирон Темур сизни сўроқлаб.
Дунёдан кўп ўтди яхши-ю ёмон,
Сиздайин Султонни кўрмади замон,
Бугун сиздан мерос юрт дориломон,
Соҳибқирон Темур сизни сўроқлаб.
Йиллар айланади, ўтар асрлар,
Номингиздан ёдгор асрий қасрлар,
Авлодлар алмашар, ўсар насллар,
Соҳибқирон Темур сизни сўроқлаб.

Файзи ШОҲИСМОИЛ.

МЕҲНАТКАШНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ—БУРЧИМИЗ

дейди касаба уюшмалари Сирдарё вилоят Кенгашининг ҳуқуқий бўлим мудири Аҳмаджон САФАРОВ

Назаримда бошланғич касаба уюшма ташкилотларининг етакчилари ҳуқуқни етарлича тушунмайдилар. Негаки ходимларнинг меҳнат ва ижтимоий-иқтисодий ҳуқуқлари бузилишининг олдини олишда уларнинг кўпроқ самарали ўрни бўлмоғи лозим. Ахир жойлардаги ишсизликнинг кўпайиши, меҳнат интизомининг бузилиши, ноҳақдан ишдан бўшатишларнинг рўй беришига ўша етакчилар бефарқ қараб турмасликлари керак.

Ўтган 1995 йил давомида ҳуқуқий бўлимда турли масалалар бўйича 45 нафар фуқаро қабул қилинди. 40 та ёзма аризадан 15 таси бевосита бўлимимиз томонидан кўриб чиқилиб, адолатли ҳал қилинди. Ушбу шикоятларнинг аксарияти ноҳақ ишдан бўшатиш, нафақалар тўлаш, меҳнат таътили ёки имтиёзлар ҳақидадир.

Жойларда Меҳнат қонунининг қўпол равишда бузилганлиги кишини ташвишлантиради. Бундай камчиликни вилоят руҳий касалликлар шифохонасида, шунингдек «Сирдарё» санаторийсида, Гулистон уй-жой қурилиши комбинатида, Гулистон педагогика билим юртида, Гулистон нон заводи мисолида яққол кўришимиз мумкин. Бу жамоаларда кишиларга ўта эътиборсизлик билан ўз хоҳишисиз ишдан бўшатиш ҳоллари содир этилган.

Ўзбекистон Республикасининг Меҳнат қонунлари кодексининг 25 - моддасига биноан ходим ишга қабул қилинганида у буйруқ мазмуни билан ёзма равишда таништирилиши лозим. Яна ушбу қонуннинг 32-моддасига кўра ходимнинг розилигисиз бошқа ишга ўтказиш мумкин эмаслиги таъкидланган. «Сирдарё» санаторийсида эса бу ҳолга риоя этилмаган. Вилоят руҳий касалликлар шифохонасининг ҳайдовчиси С.Қосимов ноҳақ ишдан бўшатилган. Касаба уюшма қўмитасининг аралашувидан сўнг адолатли иш кўрилиб, ходим ўз ишига қайта тикланди.

Меҳнаткашни ишдан бўшатишда меҳнат шартномасининг бекор қилиниши сабаби тўлалигича кўрсатилиши даркор. Айрим мутасадди кишилар эса бу қонун-қоидаларни яхши билмаганликлари оқибатида жиддий хатога йўл қўйишаётир. Жумладан, Гулистон уй-жой қурилиши комбинатида қоровуллар Ш.Бекмирзаев ва Х.Ғойипов ишдан бўшатилаётганида Меҳнат кодексининг қайси моддасига асосан бўшатилаётгани кўрсатилмаган. Натижада улар ўз вазифаларига қайтарилди.

Айрим жойларда меҳнат таътилини нотўғри талқин қилинаётгани бўйича ҳам шикоят ва аризалар тушиб туради. Бунинг асосий сабабларидан бири ходимни ўз вақтида меҳнат таътилига чиқармаслик, оқибатда йилдан-йилга кўчиб юрган таътил юзасидан келиб чиқадиган англашилмовчиликдир. Меҳнат таътили аввало маъмуриятнинг касаба уюшма қўмитаси билан келишилган ҳолда буйруқ асосида чиқарилади. Бунда агар таътил узайтирилган бўлса кўрсатилади. Ваҳоланки, таътиллар йил бошиданоқ белгиланган график асосида кўрсатилиши лозим.

Ҳуқуқий бўлим томонидан текширилган ишларни кузатиб, шу нарсага яна бир карра ишондимки, тегишли раҳбарлар, масъул ходимлар ҳуқуқий билим савиясини ошириши даркор. Шундай бўлмас экан, меҳнаткашларнинг норозилигига йўл қўйилаверади. Ахир ишдан бўшатилаётган ходим ҳам, меҳнат таътилига чиқаётган киши ёки нафақа олаётган ҳам қонун бандлари бўйича белгиланадику? Наҳотки айрим мутасаддилар бу оддий тушунчани билмайдилар ёки билмасликка оладилар.

Ана шундай билимсизлик, ўзбилармонлик оқибатида кўплаб кишиларнинг асаби бузилиб, саломатлигига зарар етиши афсусланарли ҳолдир. Гулистон педагогика билим юрти директорининг муовини қонунсиз равишда ишдан бўшатилган. Текширишлар натижасида Т.Мусаева ўз ишига қайтарилди, мажбурий қолдирилган иш кунлари учун иш ҳақи ундирилди. Шунингдек, Гулистон нон заводининг катта устаси Р.Туробов ноқонуний равишда, розилигисиз бошқа ишга ўтказилган. Меҳнат қонунига хилоф равишда устанинг лавозими пасайтирилган. Ҳақиқат қарор топтирилиб, уста ўз лаёқатига кўра вазифасига тикланди.

Юқоридаги камчиликларни тугатиш, кишиларнинг ҳуқуқини ҳимоялаш борасида жойларда меҳнат қонунчилиги бўйича ранг-баранг мавзуларда семинарлар ўтказишни режалаштириб олдик. Ўйлайманки, ҳуқуқни билиш ҳар биримизнинг бурчимизга, вазифамизга айлансагина, меҳнаткашни ноҳақдан ранжитмаймиз. Доимий профилактик ишлар эса ана шундай кўнгилсизликнинг олдини олишда ёрдам беради. Кишиларни ҳуқуқий ҳимоя қилиш бизнинг чин инсоний бурчимиз. Ҳаётнинг гуллаб-яшнаши, турмуш тарзининг равнақи ана шу фуқароларнинг самарали меҳнати маҳсулига жуда-жуда боғлиқдир.

Суҳбатдош: Н.ҚОСИМОВА.

ЕТТИ ИҚЛИМ НАФАСИ

МДҲ МАМЛАКАТЛАРИДА

● Дудаевчи чечен отрядларининг Грозныйга тўрт кунлик пайдар-пай ҳужумларидан сўнг Россия ҳарбий бўлинмалари қаршилик ҳаракатининг асосий ўчоқларини аниқлаш мақсадида Чеченистон пойтахтини синчиклаб текшириб чиқмоқдалар. Россия қўмондонлигининг хабар беришича, Грозныйнинг қарийб ҳамма ерида жанглар тўхтаган. Лекин шунга қарамай, ҳали ҳам у ер-бу ерда снайпер мерганлар ўқининг визиллаб учиши эшитилиб турибди. Чеченистон ҳукумати томонидан қўллаб-қувватланаётган Россия аскарлари жангарилар томонидан ишдан чиқарилган сув ва энергия таъминотини қайта тиклашга уринмоқдалар. Жанглар вақтида нефтни қайта ишлаш заводида чиққан ёнғинни ўчириш чоралари ҳам қурилмоқда.

***

● «Интерфакс» хабарига кўра 19 март куни Москвада Россия бош штаби бош разведка бошқармаси махсус вазифани бажарувчи Чучковский бригадаси ҳарбий хизматчилари ва бир нечта фуқаро устидан суд жараёни бошланади. Бири полковник ҳарбий унвонига эга бўлган 9 киши 1993-1994 йиллар давомида бригада омборларидан портловчи моддаларни кўп марталаб ўғирлаб сотганликда айбланмоқда. Тергов давомида айбланувчилар портлатгичларни жиноий гуруҳларга пуллаб келганликлари аниқланган. Ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар 1994 йил кузида «Московский комсомолец» газетасининг мухбири Дмитрий Холодовнинг ўлдирилишига оид иш юзасидан бир тахминни ўрганиш вақтида юқоридаги жиноят изига тушиб қолганлар.

***

● АҚШ давлат депертаментининг вакили Жеймс Коллинз билан Душанбедаги учрашув вақтида Тожикистон Президенти Имомали Раҳмонов, Афғонистонда сиёсий вазиятнинг барқарорлашуви Тожикистондаги Мухолифат билан можароларнинг тезроқ ҳал этилишига ёрдам беради, деб айтган. И. Раҳмонов, бирон-бир шарт қўймаган ҳолда ўзаро ўт очишни вақтинча тўхтатиб туриш ҳақидаги битим муддатини музокаралар тўла ниҳоясига етказилгунча чўзишга тайёр эканлигини яна бир бор таъкидлади.

ХОРИЖДА

● Гонконгнинг бир қатор қонуншунослари Буюк Британия давлат бошлиғининг бу ерга ташрифи эълон қилиниши биланоқ ўз норозиликларини баён қилдилар. Бу ҳақда ўз фикрини очиқ билдирганлардан бири демократик партия раиси Мартин Ли эди. Якшанба куни эълон қилинган газета шарҳида келтирилишича, у Жон Мейжорни Хитойда Британия савдо манфаатларини ҳимоя қилиш мақсадида 6 миллионлик Гонконг аҳолиси ҳақ-ҳуқуқларини камситганликда айблади. Мартин Линнинг айтишича, колонияни инсон ҳуқуқлари муҳофазасини кафолатловчи бошқарув шаклини жорий этиш билан қўллаб-қувватламай, Ж.Мейжор уларга хиёнат қилган.

Бошқа қонуншунослар ҳам Ж.Мейжорнинг Гонконгга ташрифи натижасида аҳволнинг қандайдир яхшиланишига умид боғлашмаяпти. Бош вазир Гонконгга келиши билан Буюк Британиянинг ўз колониясига нисбатан юргизиб келаётган сиёсатини ҳимоя қилиб гапирди. Сиёсатчилар ва бизнесменлар Ж.Мейжордан Гонконг аҳолисига Буюк Британияга эркин кириб-чиқиш ҳуқуқи берилиши ҳамда қайиқларда сузиб келиб, ҳозир шу ерда яшаётган 20 мингга яқин вьетнамликлар тақдири ҳал этилишига эришмоқчилар.

***

● Уганда шимолида фундаменталист жангарилар армия бўлинмаси қўриқлаб бораётган автомобиль колоннасига ҳужум қилганлар. Натижада 21 киши ҳалок бўлиб, 68 киши яраланган. Ҳарбий қўмондонликнинг баёнотига кўра қаршилик ҳаракати армиясининг бир қанча жангчилари Кампаладан 200 километр шимоли-ғарброқда автоколоннага ҳужум қилишган. Жангарилар 292 кишини қўлга туширишган. Бироқ вақтида етиб келган Уганда армиясининг кўмаги билан улардан 242 киши озод этилган.

***

● Греция полицияси Корфус курорт оралигида жойлашган қаттиқ тартибдаги турмадан қочиб кетган 40 нафар маҳбусларни қидирмоқда. Асосан албанлардан иборат бу маҳбуслар турма биноси остидан ўтган эски туннел орқали қочишга муваффақ бўлганлар. 15 га яқин қочоқлар тез орада ушланди. Полиция Корфус аҳолисини огоҳлантириб, ҳушёрликка даъват этган. Бутун орол бўйлаб йўлларга заставалар қўйилган, аэропортда ва бандаргоҳда соқчилик кучайтирилган. Сўнгги 12 кун давомида Греция қамоқхоналарида маҳбуслар шароитини яхшилашни талаб қилиб чиққан исёнлар пайдар-пай юз берди.

***

● Бангладеш Президенти асосий мухолифчилар гуруҳи лидери Шариф Ҳасаний билан учрашувлар ўтказди. «Асломий» лигаси раҳбарининг таъкидлашича, мухолифчилар бош вазир Холида Зиёнинг истеъфога чиқишини талаб қилишда собит қадамдир. Бош вазир Х.Зиё мухолифчилар билан сулҳ тузишга эриша олмагач, мамлакат Президентидан юқоридаги учрашувларни илтимос қилганди.

Якшанба куни Бангладешда ҳукумат тарафдорлари билан мухолифчилар ўртасидаги тўқнашувлар давом этди. Камида 25 киши жароҳат олган.

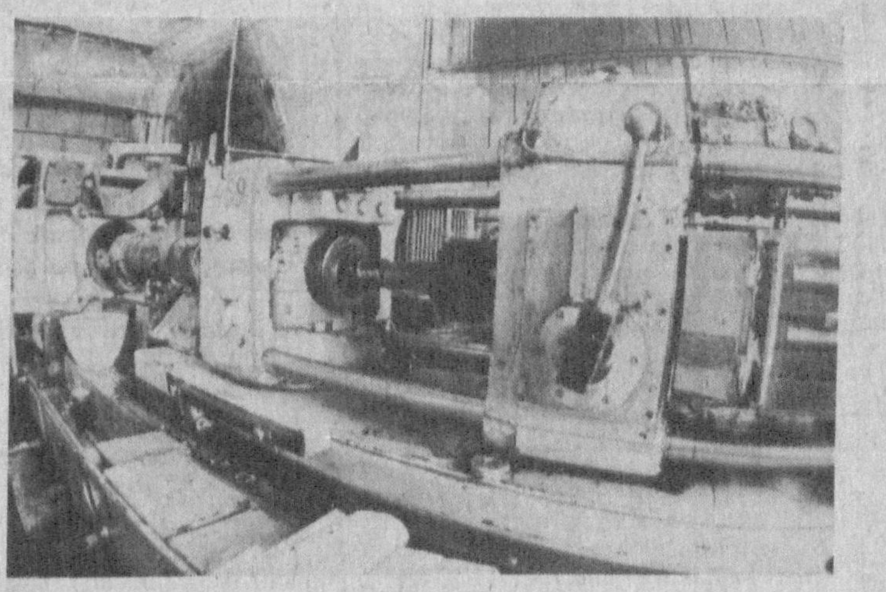

Прессловчи Людмила Борисовна 13 йилдан бери «Саноаталоқа» ҳиссадорлик жамиятининг полимер участкасида ишлайди. У хизмат қилаётган «Термопластавтомат» машинаси алоқа кабелларини уловчи муфтлар тайёрлайди.

Суратда: Л. Борисова (чапда) ва пластмасса буюмлар қуювчи «Термопластавтомат» машинаси.

Р. ГАЛИЕВ олган сурат.

ПОЛИЗ ҲИДИНИ СОҒИНМАДИНГИЗМИ?

Яқин қадрдоним Зокиржон тўйга айтиб келди. Ёши қирқдан ошганида ўғил кўрган Зокиржон суюнчисига элга дастурхон ёзишни ният қилган, мана шу тантанага атаб юзта қовун олиб ғамлаб ҳам қўйганлигидан хабарим бор эди. Аммо дастурхонга қовун тортилмади...

Ҳақиқатан, кексалар билан ҳангомалашсангиз бу йилги қовун келаси йилги қовун пишиги мавсумигача уланганигини эшитасиз. Май ойларида ҳам қовунларни чертишганда данғиллаган овози бўлган, таъми тилни ёрарди. Бундан ўттиз-қирқ йил олдинлари ҳам бозорларда қовунларнинг хилма-хиллигидан кўз яшнар эди. Нави турфа, ўзи тотли... Аммо энди яккаш, бир тусдаги, бир хил қовунлар кўпайиб кетган, бемазалари ундан ҳам кўп. Қовун еб, тарвуз еб заҳарланганларни эса ҳар қадамда учратасиз. Нима бўляпти ўзи? Қандай ўзгариш юз бермоқда? Ёки фақат пул топишни кўзлаб ноз-неъматдан етадиган нафни унутиб қўйдикми?

Болалиги уруш ва ундан кейинги йилларга тўғри келган тенгдошларим яхши эслашади. Кўпчилигимиз бир ҳовуч жийда ёки бувиларимиз мактабга кетишимизда чўнтагимизга солиб қўйишган туршак билан кун ўтказганмиз. Йўқчиликнинг қийин пайтларида бизнинг минтақада элнинг очарчиликдан унчалик азият чекмаганлигига ўлкамиз табиатининг саҳийлиги катта кўмак берган эди.

...Отам узоқ йиллар марказий Фарғонанинг янги ўзлаштирилган хўжаликларида ишлади. Бувимиз кексайиб, ҳайҳотдек ҳовлимиз қаровсизликдан ҳувуллаб қолгач, қишлоғимизга қайтдик. 50-йиллар бошланишида томорқамизда мўл-кўл қовун етиштирардик. Кечалари полиз томонга ўтганимизда шакарпалакларнинг тарсиллаб ёрилганини эшитардик. Отам бўлсалар «Ҳа, жонивор, ширага тўлибсан, танангга сиғдира олмай қолибсан-да», деб кулиб қўярдилар. Сўнг қуёш эндигина ётоғидан бош кўтариб келаётганида банд бериб ўқариқда қаторлашган узунлиги ярим газ келадиган шакарпалакни гулдор мис лаганга хафсала билан карчлаб чиқардиларда:

— Қовун есанг саҳар е, саҳар емасанг заҳар е. Чойни қишдаям ичаберасизлар, — дердилар. Ёшлари саксондан ошиб қолсаларда, ҳар баҳор эгат тортиб уруғ қадардилар. Ҳеч кимга ишонмай ўзлари яганалар, парваришлар эдилар. Шўр ва шира палакларини куйган қоғоздек бужмайтираётганида ачиниб қўл силтардилар:

— Шўр экиннинг офати. Тупроқниям бузади!

Охири чуқур тин олиб, ички бир норозилик ифодасида: — Ҳаво димланиб кетяпти. Ер қовунни суймай қўйди, — дердилар бош чайқаб.

Келгуси йилдан тағин қўлларига кетмон тутиб тупроқни титкилашга тушардилар. Умрларининг охирги йилида ҳам белларини ёйдек букиб кетмон чопаётганликларини кўрар эдим.

— Нима кераги бор шунақа оворагарчиликни! барибир уринганингиз билан бу ерда қовун пишмаяпти-ку. Ўзингиз айтганингиздек тупроқ хоҳламай қолган. Қанча керак бўлса, ўзим келтириб бераман кузда.

Отам ўшанда хиралашган кўзларини менга тикадилар-да:

— Палагининг ҳиди-чи, болам, — дердилар.

Тўқсон ёшли нуронийга нима сабабга кўра тупроқ тупроқ қовунни суймай қолганини қандай тушунтирай! Марказий Осиёни хомашё базасига айлантирган тоталитар режим сиёсати оқибатида келиб чиққан табиатга нисбатан ваҳшийларча муносабат, пахта якка ҳокимлиги, энг ёмони, монокультура таъсирида минглаб йиллардан бери халқни ризқ-насиба билан таъминлаб келаётган она-замин саховатини барҳам топтираётганимизни қай тариқа изоҳлаб берай!

Қовун билан боғлиқ яна бир воқеа қалбим тўрида мангу муҳрланиб қолган. Унда ёшгина бола эдим, ҳали мактабга бормасдим. Отамиз эрта-кеч колхоз иши билан банд, тонг саҳардан турар, ярим тундагина уйга қайтардилар. Энди билсам, турмуш кечириш ҳийла мушкул кечган ўша кезларда колхоздан топгани рўзғор тебратишга етмас экан. Эрта баҳор полиз бошига кўчиб чайла қурардик, қовун экардик. Кузга бориб бобом ҳам эшагини миниб, ёрдамга келардилар.

Эс-эс биламан. Андижонда зилзила юз бериб катта вайронагарчилик келтирганида кузовига одамлар тўлган юк автомашинасида отам ёрдамга кетган. Ўшанда икки кун сидирғасига бўрон кутирган. Шамол кучидан чайламиз худди денгиз пўртанасига учраган кемадек у ёқдан бу ёққа чайқалиб турган. Бобом чайла атрофига қаторасига қозиқлар қоқиб, арғамчида боғлаб чиққанлар. Иккинчи кун охирлаётганида бўрон айниқса кучайди. Чироқ ва олов ёқишнинг иложи йўқ эди. Қорнимиз очиққан, бироқ ноннинг ўзигина томоқдан ўтмасди. Ана шунда «Ҳозир мен болаларни шунақа меҳмон қилайки», деди бобом ўрнидан қўзғалиб.

— Шундай паллада қаёққа борасиз, ота? — деди онам хавотирланиб.

— Қовун топиб чиқаман.

Бобом анча вақт хаяллаб кетди. Онам безовталаниб ўрнидан қўзғалганида улар қиркмани қучоқлаб полиз ичкарисидан чиқиб келди. Эҳтиёткорлик билан уни тилимлади.

— Қани, қўзичоқларим, нонга қўшиб ея беринглар!

Қовун шу даражада тотли эдики, бунақасини ҳозиргача бирон жойда емадим.

— Қаердан топдингиз, бобо?

— Яшириб қўйгандим. Кўздан панада парваришладим.

— Ростдан ҳам ширин экан, — деди онам ҳам.

— Бу қовундан фақат бир тупгина эди холос. Энди уруғини олиб қўяман.

— Бошқачами бу, — акам ҳам гапга қўшилди.

— «Ёрмат қовун» бор-ку қишлоғимиздаги? Ўшандан олганман уруғини. Бир сафар уйида қовун суйиб меҳмон қилди. Ҳавас қилиб уруғидан беш-олти донасини қоғозга ўраб чўнтагимга солиб олгандим. Бир туп кўкарди, холос.

«Ёрмат қовун»ни ҳатто, менинг бобомдек асл деҳқон ҳам «қовун етиштиришнинг пири» дердилар. Узоқ-яқиндан қовун уруғларини сўраб келишаркан. У бебаҳо босволди навини яратган экан. Шу-шу ҳақиқий оти ёнига «қовун» лақаби қўшилибди. Менинг ўзим ҳам чолнинг томига ёпилган қамишлари осилган гувалядек деворли уйига кирганман, ширин-шакар хандаклари ва қовунларини хўп еганман. Уйнинг ичкарию ташқариси деворлар, айвон устунларигача қовун уруғлари ёпиштириб ташланган бўларди. Қиш ва кўклам ойларида ҳам қаерлардандир яшириб қўйилган қовуннинг ҳиди уфуриб турарди.

— Ёрмат чолнинг қовунидан насиб этса, келгуси йилда кўпайтириб ҳумордан чиқаман, — дердилар бобом.

Насиб қилмади. Уруш ва турмуш ташвишларида қадди букилган бобом кейинги йил баҳор ойларида вафот этди...

Гоҳо хаёлга толаман. Таъми ҳозиргача тилимиздан кетмаган ўша қовунлар қани? Нега ҳозир «полизчилик пир»лари кўзга ташланмаяпти?

Ўтган куз Мингбулоқ туманидаги қатор хўжаликларни айланишга тўғри келди. Қаерга борманг, ким билан суҳбатлашманг, ҳосил навини, мазасини эсламайди, дарров миқдоридан келишади. Режани ошириб бажаришаётганидан мағрурланишади. Татиб кўрсангиз, тарвуз ҳам, қовун ҳам пўстлоқ ичига яширинган сув. Унингширинлиги-ю, нави борасида қизиқишмайди ҳам. Ишқилиб тарозини босса бўлди! Ҳолбуки, бир маҳаллар Марказий Фарғона чўллари қовун-тарвузлари ширинлиги жиҳатидан Тошкенту Тожикистон бозорларида харидоргир эмасмиди!

...Ўтган ёз болалигимнинг олис сўқмоқларида бобом бизни қовун билан сийлаган ва Сирдарё соҳилларидан унча олис бўлмаган Урмонбек қишлоғининг чегарасидаги дала четида тўхтадим. Бундан қирқ, қирқ беш йил муқаддам мавжуд бўлган ва кўриниши деярлик ўзгармаган зовурнинг нариги томонидаги пайкалларда ўсаётган олачалпак ғўза тупларидаги кўсак ҳосили ҳам ҳаминқадар. Бир маҳаллар биз еган қовунлар ҳозирда ҳам битармикан? Ғўзага сув тараётган деҳқондан шу ҳақда сўраб кўрдим. Аллақачондан бери қовун етиштирмай қўйишибди. Керак бўлса, қўшни чўл туманидан келтиришаркан. Ҳа, биз узоқ йиллар «қизил империя» ҳукмронлиги даврида одамларимиз онгини, дунёқарашини, табиат саховати, ўлкамиз ноз-неъматлари хусусидаги тушунчасини ҳам торайтириб қўйдик. Эҳтимол, қовунни бозордан сотиб олиш мумкиндир, лекин отам раҳматлик уқтирганидек, полизнинг ўзига хос ҳидини, такрорланмас манзарасини пулга топиб бўлмайди-ку! Ахир, ҳовлингиздаги томорқанинг бир четини яшнатиб турган ўзингизнинг қовун полизингиз бўлишига нима етсин! Қолаверса, ҳозирда моҳир деҳқонларимизнинг тажрибасини чуқурроқ ўрганиш ва оммалаштириш, сара қовун уруғларини топиб кўпайтириш, шу соҳага ихтисослашган хўжаликлар ташкил этиш учун фурсат етмадимикин?

Обиджон ЖУМАНАЗАРОВ,
«Ишонч» мухбири.

• Қуйи касаба ташкилотларида

НИГОҲЛАРДА ЁРҚИН ШУЪЛАЛАР

«Иш ҳақи қачон вақтида бериладиган бўлади?», «Зарарли шароитларда меҳнат қилаётган despite кончиларни даволаш-профилактик таомлар билан таъминлаш яхшиланадими?», «Маиший хоналар совуқ. Бундай аҳвол ўзгарадими?», «Маош қачон кўтарилади, ахир нарх-наво ошиб кетаяпти-ку?..»

Йиғин аҳли залнинг гоҳ у, гоҳ бу бурчагидан шу сингари саволлар берар, ўзини ҳаяжонлантираётган, аниқроғи, унча ҳам енгил бўлмаган ҳозирги босқичда ўзини ташвишлантириб турган саволларга жавоб истарди.

Эътироф этиш керак: Ангрен олтин қазиб чиқариш кони бошқармасининг маъмурияти ҳам, касаба қўмитаси ҳам жамоа аҳлини қандай муаммолар тўлқинлантириб турганини яхши англашлари, бу муаммоларга ечим излаб, бор имкониятларни излаётганлиги сезилди. Ишчи-хизматчилар барча саволларга батафсил, асосли жавоб олишди, бу меҳнат жамоаси вакилларининг конференцияси ошкора фикр олишув руҳида, уюшқоқлик билан ўтишини таъминлади.

Ангрен олтин конларида «олтин» замонларни асло унутишгани йўқ. Лекин иқтисодий ислоҳотлар палласига ўтилиши, бозор муносабатларининг беаёв қонуниятлари бу ерда ҳам ўз асоратини сездирмоқда. 1996 йил учун янги шартнома лойиҳасини муҳокама қилиш жараёни ҳозирги аҳволнинг қанчалар мураккаблигини кўрсатди. Ўтган йилги жамоа шартномасининг бажарилишига бағишланган маърузаларида кон бошқармаси директори вазифасини бажарувчи Юрий Кан ва касаба қўмитаси раиси Ўткир Мусурмонов бугунги молия-иқтисодий аҳволни мукаммал баён қилиб беришди, асосий эътиборни ишлаб чиқаришни бир маромда ташкил этишга тўғаноқ бўлаётган муаммолар, уларни бартараф этиш масалаларига қаратишди.

Тўғри, ўтган йилги саноат ишлаб чиқариш режалари бажарилди. Товар маҳсулот 103 фоизга етди. Олтин ажратиб олиш 108 фоизни ташкил этди. Ажратиб олинаётган кумуш миқдори ҳам ошди.

Йил якунига шу кўрсаткичлар нуқтаи назаридан қаралса, жамоада, директор ўз маърузасида таъкидлаганидек, аҳвол қониқарли, ортиқча ташвишланмаса ҳам бўлади: олтин ҳам, кумуш ҳам хазинага режа даражасидан ортиқ тушиб турибди!

Лекин пировард маҳсулот ишлаб чиқариш режаси нимага асосланади? Буни жамоа аҳли жуда яхши билади. Мазкур режа руда қазиб олишнинг бугунги имконларидан келиб чиқиб белгиланган. Ана шу имконларнинг даражасини тасаввур этиш учун эса, руда конларининг лойиҳа қувватидан ўтган йили атиги 43 фоиз фойдаланилганлигини эслатиш етарли. Бу кўрсаткич ортиқча шарҳу изоҳларга асло муҳтож эмас. Учбулоқ ва Қизил олма конлари йил давомида 30-40 фоиз қувват билан ишлади. Руда етишмаслиги туфайли олтин саралаш фабрикаси қувватлари йил давомида жами 1500 соат бекор турди.

Ангрен олтин конларида руда очиқ ва ер ости усулида қазиб олинмоқда. Кейинги йилларда кон-тайёрлов ишларининг суръати пасайиб кетди. Мустаҳкамловчи жиҳозлар ва материаллар етишмайди. Эҳтиёт қисмлар йўқ. Моддий-техника таъминотидаги узилишлар кон ишлари жараёнларидаги илгариги маромни издан чиқариб юборди. Ёроқли электровозлар тобора етишмай қолмоқда. Натижада йиллар мобайнида ер ости конларидаги мураккаб меҳнат малакасини эгаллаб олган ўнлаб шахтёрлар бўшаб кетишди. Кон очиш, капитал қурилиш, таъмирлаш ишлари ҳажмининг қисқариши, тажрибали кончиларнинг етишмаслиги, пировардида олтин саралаш фабрикасига етказиб берилаётган руда миқдорини кескин камайтириб юборди.

Ўз вақтида кон ва фабрикада теварак-атроф табиий муҳитини муҳофаза қилиш борасида ҳам кенг кўламли режалар белгиланган эди. Уларни амалга ошириш натижасида ўтган йили атмосферага чиқарилган зарарли чанг-тўзон 65 тоннага камайди. Лекин кон ишлаб чиқариши ҳавони ҳамон ортиқча булғамоқда. Чунончи, бир йилда ҳавога учириб юборилган зарарли чиқитлар 275 тоннани ташкил этди. Қизил олма конида тозалаш иншоотларини қуриш пайсалга солиб келинмоқда. Учбулоқда биологик тозалаш иншоотини қуриш мўлжалланган, баъзи бир ишлар бажариб ҳам қўйилган. Афсуски, яна ўша маблағ йўқлиги баҳонасида бу ғоят керакли иншоотни битказиб, ҳаракатга тушириб юбориш муддатлари кечикмоқда. Рудани қайта ишлаш мобайнида пайдо бўладиган жисмлар ер майдонларини булғашига ҳам чек қўйилмаётир, ерларни қайта тиклаш лойиҳалари тайёр. Бироқ, бу ишларга киришиш ҳаддан ташқари кечиктириб юбориляпти.

Конференция қатнашчилари кончилар, олтин сараловчиларнинг маиший, уй-жой шароитларини яхшилаш борасида қилинаётган ишларни таъкидлашди. Фойдаланишга топширилган кўп қаватли уйдаги 65 квартира эҳтиёжманд ишчи-хизматчиларга ярим нархида тақсимланди. Ёрдамчи хўжаликда етиштирилган гўшт чекланган нархларда сотилмоқда.

— Бироқ, кончиларнинг маданий дам олишига етарли аҳамият берилмаётир, — дейишди нотиқлар. — Катта шаҳарлардаги музейлар, расм кўргазмаларига экскурсиялар уюштириш наҳотки мумкин бўлмаса? Биз пойтахт театрлари спектаклларини кўришни истаймиз. Наҳотки, бугунги «оғир» замонлар баҳонасида ўзимизнинг маънавий камолатимизни унутсак?

Конференцияда бошқа камчиликлар, меъёрига етказилмаган чала-чулпа ишлар ҳам айтилди. Иш жойига олиб келувчи автобуслар қатновидаги узилишлар кончиларни айниқса ранжитмоқда. Шу сабабли ишга чиқмай қолишлар руда қазиб олиш унумига салбий таъсир кўрсатаётир.

Конференция қатнашчилари қизғин муҳокама натижасида бир қатор тузатишлар ва қўшимчалар билан маъқуллаган жамоа шартномаси ижтимоий-маиший тадбирларнинг ниҳоятда кенг кўламини ўз ичига олган. Жумладан, кон бирлашмаси уй қурилишида ўз ҳиссаси билан иштирок этади. Санаторийлар, туристик саёҳатларга имтиёзли йўлланмалар кўпаяди. Кончилар, уларнинг оила аъзолари фаол дам олишлари учун турли кечалар, экскурсиялар, оммавий сайллар ташкил этилади. Меҳнат шароитларини яхшилаш, атроф муҳитни муҳофазалаш, жамоа аъзоларининг маиший турмуш даражасини кўтариш мақсадларига қўшимча маблағлар ажратилади.

Конференция чўзилиб кетди. Лекин йилнинг бош йиғинидан тарқалишаётган кончилар, олтин сараловчиларнинг нигоҳларида аллақандай ёрқин бир шуъла пайдо бўлган эдики, бу жамоа унумли меҳнат қилиб, ўз турмушини тиклашга, демакки, она-юрт куч-қудратини оширишга ўз ҳиссасини кўпайтиришга астойдил жазм қилганлигидан далолат берарди.

Ж. САЪДУЛЛАЕВ,
Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгаши матбуот ва ахборот шўъбасининг мудири.

• Ислоҳотларнинг иккинчи босқичида

ИНСОН, ШАРОИТ, МУҲОФАЗА

Бу йил республикамиз мустақиллигининг беш йиллиги нишонланади. Нисбатан қисқа давр ичида оғир, лекин катта йўл босиб ўтилди. Янги ҳаёт ўз куртакларини кўрсата бошлади. Ҳукуматимиз меҳнаткашларнинг, шу жумладан, халқ таълими, фан ҳамда ўқув юртлари ходимларининг ижтимоий-иқтисодий шароитларини яхшилаш йўлида қатор тадбирларни амалга оширмоқда. Албатта, бу осонликча бўлаётгани йўқ.

Шуни айтиш керакки, мактаб, мактабгача тарбия ва мактабдан ташқари муассасалар, олий ва ўрта махсус ўқув юртлари ходимлари олдида кўпгина муаммолар турибди. Шунинг учун ҳам вилоят касаба уюшмаси қўмитаси ўтган йилларда ўз фаолиятида асосий эътиборни қонунлар, Президент фармонлари, ҳукумат қарорларининг бажарилишига қаратмоқда. Улар бевосита иш ҳақи, берилган имтиёзларни қўллаш, қўшимча имконларни қидириб топиш, моддий рағбатлантириш кабилардир. Кейинги уч йилда вилоят халқ таълими бошқармаси ва вилоят касаба уюшмаси қўмитаси коллегияси ва раёсатида бу борада бир қатор масалалар муҳокама этилди. Шубҳасиз уларда фақат муҳокама билан чегараланиб қолингани йўқ. Умумлаштирилган материаллар камчиликлар содир бўлган жойларга, вилоят ижро органларига юборилди.

Вилоят касаба уюшмаси қўмитаси маҳаллий ҳокимият органлари, корхоналар, жамоа хўжаликлари ва бошқа ташкилотлар раҳбарлари ҳамда касаба уюшмалари қўмиталарига педагогларга оталиқ ёрдамини кўрсатиш бўйича махсус мурожаат юборди. Бу масала юзасидан деҳқончилик-саноат мажмуи ходимлари касаба уюшмаси вилоят қўмитаси билан ҳамкорликда қўшма пленум ўтказдик. Ўқитувчиларнинг ижтимоий муҳофазасига қаратилган пленум асосида корхоналар Чирчиқ, Бекобод, Олмалиқ, Ангрен, Оҳангарон шаҳарлари ва бошқа жойларда мактаб, мактабгача тарбия муассасалари ва ўқув юртларига яқиндан моддий ёрдам бермоқдалар. Ана шундай ҳомийлар қаторига Олмалиқ кон-металлургия комбинати ва кимё заводи, Бекободдаги металлургия ва цемент комбинати, Чирчиқдаги трансформатор заводи, электрокимё саноати бирлашмаси ва Ўзбекистон қаттиқ қотишмали ва ўтга чидамли металлар комбинати ва бошқаларни қўшиш мумкин.

Шу билан биргаликда жуда кўп жамоа хўжаликлари мактаб ва мактабгача тарбия муассасаларига қўлдан келганча ёрдам кўрсатмоқдалар. Жумладан, «Зангиота» жамоа хўжалигида ўқитувчилар ва тарбиячиларга ҳар ой хўжалик ҳисобидан иккинчи маошни бериш йўлга қўйилган. Бундай мисолларни вилоятнинг бошқа шаҳар ва туманларидан ҳам келтириш мумкин.

Бир қатор шаҳар ва туман ҳокимлари халқ таълими ходимларига ғамхўрлик қилмоқда. Жумладан, Қибрай тумани ҳокими таътил кунларида ўқитувчиларнинг дам олиши учун 100 минг сўм ажратди. Ўтган Наврўз байрамида ҳам ўқитувчилар ва тарбиячилар моддий рағбатлантирилдилар. Ғалаба куни, Мустақиллик куни, Конституция куни каби байрамларда ҳам ана шундай савобли ишлар қилинди.

Халқ таълими ходимлари, талабалар, ўрта-махсус билим юртлари жамоаларига сарфланадиган соғломлаштириш маблағлари анча камайган. Шу қатори Россия, Болтиқбўйи, Украина, Қрим ва Кавказ ҳудудларидаги санаторийларга юбориш имкониятлари ниҳоятда чекланди. Шунинг учун ҳам тармоқ қўмитамиз имконият топишга ҳаракат қилмоқда. Аввало шаҳар, туман ҳамда ўқув юртлари касаба уюшмалари қўмиталари асосий эътиборни вилоятдаги санаторий-профилакторийларига қаратдилар. Уларнинг баъзилари тиббиёт воситалари, даволаш усуллари бўйича республикамиздаги йирик санаторийлардан қолишмайди. Кейинги йилларда бир неча юз ходим Оҳангарон, Чирчиқ, Олмалиқ вилоятдаги бошқа санаторий-профилакторийларда саломатликларини тикладилар. Бу борада айниқса вилоят педагогик кадрлар малакасини ошириш институти катта ёрдам бермоқда. Бир йилнинг ўзида 1700 нафарга яқин ўқитувчи ва тарбиячи бу ерда соғломлаштирилди.

Вилоят касаба уюшмаси қўмитаси «Касаба уюшмалари, уларнинг ҳуқуқлари ва фаолияти кафолатлари тўғрисида»ги Қонунга асосланиб халқ таълими ва ўқув юртлари маъмуриятларининг меҳнат ҳақидаги қонунчилик, шунингдек, меҳнат муносабатларида контракт тизими Низомларини қатъий бажариш юзасидан назорат ишларини олиб бормоқда. Бу масала раёсатда, ҳудудларда ўтказилган семинарларда, касаба уюшма фаоллари йиғинларида кўп марта муҳокама этилди. Муайян олиб борилган бундай ишлар меҳнат ҳақидаги қонунчилик билан боғлиқ масалаларни ўз вақтида ҳал қилиб бориш имкониятларини туғдирмоқда.

Фаолиятимиздаги энг муҳим масалалардан яна бири касаба уюшмалари ходимлари ва фаолларини ўқитиш, малакасини оширишдир. Шу боис шаҳар, туман ва ўқув юртлари касаба уюшмалари қўмиталари раислари иштирокида семинарлар ўтказилди. Алмати шаҳарида ўтказилган тадбирда вилоятимиз вакиллари қатнашдилар. Шаҳар, туман, шунингдек касаба уюшмалари қўмиталари раислари ва фаоллари учун сиртқи семинар ташкил этилган. Шу йилнинг январь ойида раёсат шаҳар ва тумандардаги илғор тажрибага эга бўлган жойларда машғулотлар ўтказиш жойларини белгилади. Бундан ташқари шаҳар, туман ва ташкилотлар касаба уюшмалари қўмиталарига касаба уюшмалари фаоллари бурчакларини ташкил этиш тавсия қилинди.

Идорамиз ходимларининг ҳаётдан орқада қолмасликлари учун касаба уюшмаларининг барча масалалари юзасидан уларнинг ўқувини ташкил этдик. Вилоятда ҳудудлар бўйича иқтисодиёт, ижтимоий ва ҳуқуқий масалалар бўйича касаба уюшмалари фаоллари учрашувлари ўтказилмоқда.

Халқ таълим муассасалари ходимларига яхши иш шароитини яратиш юзасидан жамоа шартномалари белгиланди. Уларга ижтимоий иқтисодий масалалар юзасидан қатор бандлик киритилмоқда. Вилоят қўмитаси ўқитувчилар ўртасида спорт мусобақаларини ўтказишга ёрдам бермоқда. Ғолибларга санаторийларга йўлланмалар ажратиляпти. «Йилнинг энг яхши ўқитувчиси», «Йилнинг энг яхши тарбиячиси» кўрик-конкурслари ўтказилмоқда.

Шуни ҳам таъкидлаб ўтиш керакки, шаҳар, туман қўмиталари, шаҳар, туман халқ таълими бўлимлари кенгашлари билан биргаликда ҳокимиятга таклифлар билан чиқишяпти. Бу эса халқ таълими ишини бир мунча яхшилашга мактаб, мактабгача тарбия муассасаларини моддий жиҳатдан мустаҳкамлашга ёрдам бермоқда. Бу нарса айниқса Ангрен, Оҳангарон, Чирчиқ, Бекобод шаҳарларида, Ўрта Чирчиқ, Қуйи Чирчиқ, Бўстонлиқ ва бошқа туманларда яхши йўлга қўйилган.

Ўтган ва аввалги йилларда маданий-оммавий ва спорт ишларига сарф-харажатлар тушган бадалларнинг 48 фоизини ташкил этаётган эди. Шуни очиқ айтиш керакки, бозор иқтисодиёт муносабатларига транспортнинг қимматлашганлиги вилоят даражасидаги ўтказиладиган бадиий ҳаваскорлик, халқ ижодиёти бошқа шакллари бўйича конкурслардан воз кечишни талаб этди. Лекин биз жойларда ишларни жонлаштириш мақсадида замонга мослаб туриб бир қатор тадбирларни амалга оширмоқдамиз.

Бундан бир неча йил муқаддам вилоят қўмитамиз ҳузурида «Бирдамлик» жамғармаси ташкил этилган эди. Ана шу жамғарма ҳисобидан табиий офатдан зарар кўрган Оҳангарон, Оққўрғон, Паркент, Бўстонлиқ ва бошқа туманлардаги ўқитувчиларга моддий ёрдам кўрсатилди. Шунингдек, қийин аҳволга тушиб қолган ўқитувчилар оилаларига моддий кўмак берилди. Бундан ташқари 1994-1995 йилларда қишлоқ хўжалик ишларига жалб этилган ўқувчилар, талабалар овқатланиши учун 70 минг сўм ажратилди.

Шуни алоҳида таъкидлаб ўтмоқчиманки, Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгашида шу йилнинг январь ойида Ўзбекистон республикаси Президенти Фармонлари, ҳукумат қарорлари, Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгаши қарорларини амалга ошириш бажарилишини текшириш юзасидан гуруҳ ташкил этилган эди. Худди шундай гуруҳлар касаба уюшмалари Марказий қўмитаси ва бошқа касаба уюшмалари органларида ҳам тузилди. Ўйлайманки, бу иш жуда вақтида ташкил этилди. Менимча тадбирни тузиш яхши, лекин унинг ижросини таъминлаш ундан ҳам зарурроқ. Биз ҳам жойларда уларнинг бажарилишини таъминлаш юзасидан тадбирлар тузамиз ва амалга оширамиз.

Кейинги вақтларда касаба уюшмалари Марказий Қўмитаси ишида катта ижобий ўзгаришлар содир бўлди. Биз унинг жойлардаги аҳволини ўрганиш ва имкон борича амалий ёрдам кўрсатиш юзасидан олиб бораётган ишларини қўллаб-қувватлаймиз. Кўриниб турибдики, Марказий Қўмита халқ таълими ва фан ходимлари олдида турган муаммоларни ҳал этиш юзасидан самарали усулларни қўллашга ҳаракат қилмоқда ва бу борада маълум тажрибаларга эришди. Бу жуда яхши. Шу ўринда мен бир фикрни таъкидлаб ўтмоқчиман. Касаба уюшмалари вилоят қўмиталари ўз фаолиятларини ташқи муҳитни билмаган ҳолда ўзларича бошқармоқдалар, йўл-йўриқлар қидирмоқдалар. Биз бошқа вилоят қўмиталари маълум масалаларни ҳал этишда қандай усул ва услубларидан фойдаланаётганларидан бехабармиз. Агар касаба уюшмалари Марказий Қўмитаси касаба уюшмалари вилоят қўмиталари раислари клубини ташкил этса айни муддао бўлур эди. Бу ҳолда биз республикада эришилган барча илғор тажрибалардан манфаатдор бўлардик, ишни янада яхши йўлга қўйишга, меҳнаткашларни янада яхшироқ ижтимоий-иқтисодий ҳимоялашга эришган бўлардик. Бундай тадбирни пленум ёки раёсат мажлисларига қўшиб ўтказилса ҳам ёмон бўлмас эди.

Яна бир масалага тўхталиб ўтишни истардим. Ҳозир мамлакатимиз мустақиллигининг 5 йиллиги муносабати билан «Ўзбекистон — ватаним маним» шиори остида қўшиқ конкурси ўтмоқда. Ўйлайманки, касаба уюшмалари ҳам бу улкан тадбирдан четда қолмайдилар. Биз касаба уюшмалари қўмиталарига бу тадбирга тайёрланиш ва яхши ўтказиш ҳақида мурожаат қилдик. Бу конкурсда қатнашиш ва совринли ўринларни олиш учун кучимиз ҳам имкониятимиз ҳам бор. Демак, биз бу конкурсда фаол қатнашамиз.

Вилоят қўмитамиз бозор иқтисодиёти натижасида пайдо бўлган вақтинча қийинчиликларни енгиш, халқ таълими ва фан соҳасида ташкилий ва оммавий ишлар даражасини сусайтирмасликка ҳаракат қиламиз. Ўйлаймизки, бундай тадбирларни ўтказишда оталиқ жамоалар бизга яқиндан ёрдам берадилар.

В. ЎРМОНОВ,
Халқ таълими ва фан ходимлари касаба уюшмаси Тошкент вилояти қўмитасининг раиси.

• Шахсий мулоҳаза

ДОЛЛАР ВА ... САҚИЧ

Мамлакатимизда тадбиркорлик ривожланиши билан бирга ўзига хос муаммолар ҳам пайдо бўлмоқда. Очиқ тан олишимиз керак: ҳозир бозорларимиз турли хил чет эл молларига тўла. Тижоратчилар кечани-кеча, кундузни-кундуз демай турли хил маҳсулотларни олиб келиб сотишаяпти. Оталарига раҳмат. Тўрт-беш йил олдин бўшаб ётган пештахталар бугун лим-лим. Хитойнинг, яна қаернингдир «хилма-хил» буюмларини истаганча топиш мумкин. Сифатли ва қимматбаҳолари ҳам кўп. Пулингизга яраша танлаб-танлаб олаверинг. Лекин...

«Ие, тақсир, нимадандир норозисиз шекилли. Сизга бирон нарса ёқмаяптими?» дейишингиз мумкин. Жа-а, унақа эмас-у, барибир ўйланиб қолдик-да. Ўша «хилма-хил» буюмлар чет элдан сўмга эмас, валютага-долларга олинади, албатта. Валюта эса пахта, газ пилла, олтин ва бошқа миллий бойликлар эвазига тушишини ҳаммамиз биламиз. Тўғри, валюта заҳираларининг катта қисми иқтисодий-ижтимоий эҳтиёжлар учун сарф қилинмоқда. Битта «лекин»и бор. Ҳуқуқий ва якка шахсларга, аҳолига сотилган долларнинг асосий қисми тижоратчилар орқали чет элларга «қайтиб» кетаётганлиги ҳам сир эмас. Қимматбаҳо хомашё, бойликлар эвазига ундирганимиз кўпинча нима денг? Бир қути сақич... Биз уни беш-ўн минут чайнаб, тупуриб ташлаймиз. Сақич билан бирга халқимизнинг иссиқни-иссиқ, совуқни-совуқ демай, тер тўкиб қилган меҳнатини ҳам...

Қизиқ, бир кунда мамлакатимизда қанча сақич истифода этиларкин? Бунинг тагига етиш қийиндир. Ҳойнаҳой, бир кунда эмас, икки-уч кунда чайналадиган сақичларнинг пулига шунақа матоҳ ишлаб чиқарадиган битта фабрикани қурса бўлар-ов!

М.КЕНГБОЕВ.

Сурхондарё вилояти. Ангор туманидаги чорвачилик фермасининг хусусийлаштирилиши кўпгина муаммоларнинг ечилишига ёрдам берди. Бундан бир ярим йил муқаддам хўжалик давлатга гўшт сотиш режасини уддалай олмас эди. Очиқ ҳиссадорлик жамиятига айлангач қолоқликдан илғорлар сафига ўтди.

Бунинг сабаби оддий: эндиликда ҳар бир чорвадор меҳнатидан манфаат кўрмоқда. Ўтган йили гўшт топшириғи ошириб уддаланди. Чорва молларига етарли озуқа жамғариш учун 95 гектар майдонда беда ва ғалла парвариш қилинмоқда.

Суратда: ферма молбоқарлари Яраш Хўжақулов ва Шуҳрат Ўтаевлар иш пайтида.

И.Хўжаев(ЎзА) сурати.

«ИШОНЧ»НИНГ ИҚТИСОДИЙ ЛУҒАТИ

Лицензия — 1) корхона, ташкилотларнинг ташқи савдо ҳаракатларини олиб бориши учун ваколатли давлат органлари томонидан бериладиган рухсатнома. У экспорт-импорт ва валюта сарфларини назорат қилиш усулларидан бири ҳисобланади. Одатда, бир йилга берилади; 2) техникавий, иқтисодий, илмий янгиликлар эгасининг уларни ҳаётга татбиқ этиш учун шартнома асосида берадиган рухсати. Одатда, лицензия патент олинган ёки патент олиш учун талабнома берилган ихтироларга берилади. Лицензия берувчи лицензлар, лицензия олувчи лицензиат деб юритилади. Янги техника ва технологияга оид лицензиялар уч хил бўлади: а) оддий лицензия. Бунда лицензиатлар ихтиродан шартномада белгиланган доирадагина фойдаланиш ҳуқуқига эга бўлади. Уни маълум ҳудуд даражасида фақат бир эмас, бир неча лицензиатга бериш мумкиндир. б) Махсус лицензия. Бунда ихтиро, техника ёки технологияни ишлатиш учун лицензиатнинг танҳо ўзи ҳуқуқли бўлади, ихтиро, муаллифи уни ўз номидан бошқаларга сота олмайди. в) Тўлиқ лицензия. Унинг объектини ишлатиш тўлатўкис лицензиатлар қўлига берилади, лицензлар эса лицензия берилган муддат ичида ундан мустақил равишда фойдалана олишмайди. Шунингдек, тижорат амалиётида лицензиянинг савдо, ҳайвонларни овлаш, банк ҳаракатларини олиб бориш, чет эл валюталари билан ҳаракатлар ўтказиш (тижорат банклари учун) ва бошқа кўринишлари мавжуд.

КОРПОРАЦИЯ — бирлашма, ҳамжамият мазмунига эга бўлиб, ривожланган йирик ҳиссадорлик жамияти ва трестлардан ташкил топган уюшма-ташкилотдир. Корпорацияга бирон-бир фаолият учун уюшган ҳуқуқий ва жисмоний шахслар мажмуи, маълум касб ёки фаолият соҳасидаги фуқаролар уюшмаси кириши мумкин. Корпорация XIX аср ўрталарида пайдо бўлган бўлиб, бозор иқтисодиёти ривожланган мамлакатларда хўжаликнинг барча тармоқларида асосий мавқега эгадир. Ҳиссадорлик жамиятлари корпорациянинг негизи ҳисобланади. XX асрнинг иккинчи ярмидан халқаро корпорациялар кенг ривож топди. Корпорациялар бир хил маҳсулотларнинг асосий ишлаб чиқарувчиларини бирлаштиради, натижада ишлаб чиқариш монополлашади. Айни пайтда корпорациялар инвестиция капиталининг марказлашувига ёрдам беради, илмий техника тараққиётини, маҳсулотнинг рақобатбардошлиги ва ҳаётий бардавомлигини таъминлайди.

ЎҚУВ-СЕМИНАР

Тошкент вилояти касаба уюшмалари кенгашида яқинда эълон қилинган «Ўзбекистон республикасининг меҳнат кодекси»га бағишланган ўқув-семинар ўтказилди. Унга вилоят касаба уюшмалари тармоқ қўмиталари раислари, ўринбосарлари, ташкилий ҳамда молия бўлимлари мудирлари ва ходимлари, вилоят касаба уюшмалари кенгашига аъзо ташкилотлар касаба уюшма қўмиталари раислари ва фаоллар таклиф этилди.

Семинар-ўқувни Тошкент вилояти касаба уюшмалари кенгашининг раиси М.М.Тўлаганова очди. Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгашининг ҳуқуқий бўлими мудири Ҳ.Р. Примқулов Ўзбекистон республикасининг янги меҳнат кодекси ва унинг аввалги кодексидан ўзгарган бандлари, бу борада истиқболда қилинадиган ишлар ҳақида сўзлаб берди. Сўнг нотиқ ўқув-семинар қатнашчиларининг кўплаб саволларига жавоб қайтарди.

Б.ПЎЛАТОВ

НАВРЎЗГА БАҒИШЛАНДИ

СИРДАРЁ. Вилояти ҳокимлигида Наврўз — умумхалқ байрамини кўнгилли ўтказишга оид йиғилиш бўлиб ўтди.

Йиғилиш иштирокчилари байрамни ҳар томонлама намунали уюштириш, турли ободонлаштириш тадбирларини амалга ошириш, конкурс ва спорт мусобақалари ўтказиш борасида ўз фикрларини ўртоқлашдилар. Наврўз байрами муносабати билан вилоят корхона, ташкилот ва муассасалари, туман ва шаҳар ҳокимликлари, тадбиркорлар томонидан хайрия қилинадиган маблағларни марказлашган ҳолда тўплаш мақсадида банкда алоҳида ҳисоб рақами очишга аҳд қилинди.

«Ишонч» мухбири.

Касаба уюшма ҳаёти

ИЖТИМОИЙ, ИҚТИСОДИЙ, ҲУҚУҚИЙ ҲИМОЯ ВОСИТАСИ

Маълумки, амалдаги қонунда мулк шаклидан қатъий назар, барча корхона, хўжалик, муассаса, ташкилот маъмуриятлари, мулкдорлар ўз ходимларига қўшимча енгиллик ва имтиёзлар яратиш, ишлаб чиқариш ва меҳнат интизомини мустаҳкамлаш мақсадида бошланғич касаба қўмиталари билан ҳар йили ёки кўп йиллик жамоа шартномалари, битимлар тузишлари белгиланган. Жиззах вилоятидаги мавжуд 1825 бошланғич касаба уюшма ташкилотлари ҳозирги кунда ана шу муҳим иш билан машғул. Тузилаётган жамоа шартномалари 1996-1997 йилларда меҳнаткашларнинг ижтимоий, иқтисодий, ҳуқуқий муҳофазасини ташкил этишда ҳал қилувчи аҳамият касб этиши шубҳасиздир.

Яқинда Жиззах вилоят ҳокимлиги ва касаба уюшмалари кенгаши аҳоли манфаатларини, меҳнат ҳуқуқларини муҳофаза қилиш, вилоятда осойишталик, тартиб ва интизомни мустаҳкамлашга қаратилган ўзаро ҳамкорлик тўғрисидаги битимни имзоладилар. Беш қисм, 27 банддан иборат ушбу юридик ҳужжатда вилоят ҳокимлиги касаба уюшмалари кенгашини меҳнаткашларнинг вилоятдаги асосий вакиллик ташкилоти сифатида тан олади. Шунингдек, Битимда Ўзбекистон Республикасининг «Корхоналар тўғрисида»ги, «Касаба уюшмалари, уларнинг ҳуқуқлари ва фаолият кафолатлари ҳақида»ги, «Меҳнатни муҳофаза қилиш ҳақида»ги қонунларидан, Республика Меҳнат Кодексига асосан тузилган шартномалар ва Битимларга мувофиқ ўз молиявий имкониятларидан келиб чиқиб, Республика Қонунлари, Президентимиз Фармонлари, ҳукумат қарорлари ва бошқа ҳужжатларда белгиланганидан кўпроқ имтиёзлар яратиш алоҳида қайд этилган.

Биринчи қисмда кам таъминланган оилалар, ёлғиз, қаровчиси йўқ қариялар, она-отасиз болаларни иқтисодий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш мақсадида ҳар йили «Наврўз» ва Республика Мустақиллиги байрами арафасида вилоят бўйича шанбалик ўтказиб, ундан тушган маблағни «Маҳалла» хайрия жамғармасига ва бошланғич касаба қўмиталари ҳисобига ўтказиш, муҳтожларга моддий ёрдам сифатида сарфлаш кўзда тутилган. Жумладан:

— Вилоятдаги меҳнатга яроқли аҳолининг ишсиз ёки ишдан бўшаб қолган қатлами учун қўшимча меҳнат жойлари ташкил этиш режалаштирилади.

— Мулк шаклидан қатъий назар, барча корхона, ташкилот ва муассасаларда белгиланган муддатларда ходимларга маошлар, мукофот пуллари, моддий ёрдам, сафар харажатларини тўлаш кафолатланади.

— Вилоят ҳокимлиги, шаҳар ва туман ҳокимликлари, барча табақадаги касаба уюшмалари, савдо, аҳолига пулли хизмат кўрсатиш ва бошқа соҳалардан банкларга ўз вақтида миллий валюта тушумини таъминлашга эришилади.

— Аҳолига маош, пенсия ва нафақалар, стипендиялар тўлашда сансалорликка йўл қўйиган, ўз хизмат вазифасига совуққонлик билан қараган мансабдор шахсларга тегишли чоралар кўрилади.

— Корхона, ташкилот, хўжалик ва муассасалар давлат тасарруфидан чиқарилаётган пайтда биринчи навбатда шу жойдаги ишловчилар манфаати ҳисобга олинади.

Иккинчи қисмнинг биринчи бандида вилоят ҳудудидаги болалар соғломлаштириш оромгоҳлари, санаторий-профилакторийдан бошқа мақсадларда фойдаланиш ёки уларни сотиб юборишга йўл қўйилмаслиги баён қилинган.

Иккинчи бандда 1996 йилда санаторий, дам олиш уйлари, умуман, барча турдаги оромгоҳларда 6000 кишини соғломлаштириш, ушбу мақсадлар учун 21 миллион 272 минг сўм маблағ ажратиш таъкидланади.

Учинчи ва тўртинчи бандларда маданий, тарбиявий, оммавий спорт тадбирларини ўтказиш, болалар ва ўсмирлар спорт мактаблари эҳтиёжлари учун 1 миллион 200 минг сўм, меҳнаткашларга бепул ҳуқуқий хизмат кўрсатиш тадбирларига 100 минг сўм маблағ сарфлаш белгиланган.

Муҳтож касаба уюшма аъзоларига, кам таъминланган, қаровчиси йўқ қариялар, етим болаларга моддий ёрдам учун 800 минг сўм, Зарбдор туманидаги Бўстон шаҳарчасида жойлашган кар-соқов болалар махсус мактаб интернати ошхонасини таъмирлаш учун 150 минг сўм маблағ сарфланади. Бу Битимнинг бешинчи ва олтинчи бандларида ўз ифодасини топган.

Еттинчи бандда мактаб ўқувчиларини соғломлаштириш учун 8 миллион сўм ажратиш, ушбу маблағнинг 20 фоизини маҳаллий бюджет ҳисобидан қоплаш кўзда тутилади.

Саккизинчи бандда таъкидланишича, таътил ойларида мактаб ўқувчиларининг бевосита мактаб қошидаги оромгоҳларда дам олишларини ташкил этиш, зарур маблағни ҳомий ташкилотлар ҳисобидан топиш вазифаси туман ва шаҳар ҳокимлари, халқ таълими бўлимлари, маориф ва фан ходимлари касаба уюшма вилоят қўмитасига юклатилади.

Битимнинг учинчи қисми вилоят аҳолисининг айрим тоифаларини моддий ва маънавий жиҳатдан қўллаб-қувватлашга бағишланган. Яъни:

— Барча ўқув юртлари, мактаблар, боғча тарбиячилари, вилоятдаги тиббиёт ходимлари шаҳар, туман ҳудудида қатновчи жамоат транспортидан бепул фойдаланиш учун рухсатномалар билан таъминланади.

— Мулк шаклидан қатъий назар, вилоятдаги барча корхона, хўжалик, ташкилот ва муассаса раҳбарларига, мулк эгаларига мактаб ёшидаги боласи бўлган ишловчи аёллар учун (меҳнат ҳақини сақлаб қолган ҳолда) иш вақтларини ҳар куни бир соатта қисқартириш таклиф этилади. Ходимлар учун меҳнат таътили миқдори 21 иш кунидан кам бўлмаслиги таъкидланади.

— Тадбиркорларга, кичик ва ўрта бизнес билан шуғулланувчи мулкдорларга — улар касаба уюшмалари ҳисобида турган бўлсалар — малакали бепул ҳуқуқий ёрдам кўрсатилади.

Тўртинчи қисмда Ўзбекистон Республикаси Президенти И. Каримовнинг 1995 йил 16 мартда касаба уюшма фаоллари билан бўлган учрашувда сўзлаган нутқидан келиб чиқадиган йўл-йўриқ ва кўрсатмаларни бажаришга оид тадбирлар жой олган.

Бешинчи қисмда меҳнат ҳуқуқларига риоя этилишини назорат қилиш, аҳолининг ҳуқуқий саводхонлигини ошириш билан боғлиқ вазифалар ҳақида сўз юритилади.

Умуман, касаба уюшмалари вилоят кенгаши, мулк шаклидан қатъий назар, 1996 йилда мавжуд бошланғич касаба қўмиталари ва уларнинг фаоллари орқали Республика Президенти Фармонлари, ҳукумат қарорлари, вилоят ҳокимлиги қарор ва фармойишларининг ижросини таъминлаш, аҳолини ижтимоий жиҳатдан кафолатли ҳимоялаш учун барча чораларни кўради, дейишга тўла асос бор. Вилоят меҳнаткашлари ўртасида осойишталик, тартиб ва интизомни мустаҳкамлаш борасида ҳокимликлар ва бошқа жамоа ташкилотлари билан ҳамкорликда катта тадбирларни амалга ошириш режалаштирилган.

Республика раҳбариятининг иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш, мулкни давлат тасарруфидан чиқариш, хусусий тадбиркорликни ривожлантиришга қаратилган ички сиёсати биргаликда имзоланган Битимнинг моҳиятини ташкил этади. Ушбу ҳужжат вилоят меҳнат аҳли манфаатларини ҳимоялашда ўзига хос ижтимоий, иқтисодий, ҳуқуқий мезонга айланади, деб ишонамиз.

Алибой ЭРГАШЕВ,
«Ишонч» мухбири.

ШУНДАЙ МАСКАН БОР

Турон замин ўз суви, ҳавоси, тоғлари ва боғлари билангина эмас, қайнар булоқлари, ер ости сувлари шифобахш гиёҳлари ва зираворлари билан ҳам тенги йўқ. Шундай хосиятли заминда умргузарлик қиладиган юртдошларимиз дам олиш, соғлиқларини тиклаш умидида бошқа минтақаларга ҳам боришга мажбур бўладилар.

Аммо Ўзбекистонимизда ҳам ҳозир ўнлаб санаторий-профилакторийлар, дам олиш уйлари, соғломлаштириш зоналари халққа хизмат кўрсатмоқда. Ўша олис юртлардагидан қолишмайдиган шифобахш хусусиятга ҳам эга. Тошкент шаҳридан 15-20 километр узоқликда жойлашган гўшт ишлаб чиқариш бирлашмасига қарашли «Занги ота» профилакторийси ҳам ана шундай даволаш масканларидан биридир.

Йилига 15-20 минг киши ўз саломатликларини тиклаб, дам олиб кетаётган бу сиҳатгоҳ 1984 йилда ташкил топган эди.

Кейинги йилларда санаторийдаги ўринлар кўпайиб, шифо истаб келганларга хизмат кўрсатиш турлари ҳам кенгайди. Дастлаб санаторийга ажратилган ташландиқ чакалакзорларни қайта ўзлаштириб, даволангани келганлар дам олиб, ҳордиқ чиқарадиган боғли гулзорга айлантирилди. Кўримсиз бинолар ўрнида замонавий тиббий асбоб-аппаратлар билан жиҳозланган уч қаватли даволхона қад кўтарди. Шунингдек, тажрибали мутахассислар хизматга таклиф этилди. Мана бугун дардларига даво топиб кетаётган одамларни кўриш шараф. Малакали шифокор Фахриддин Сайдалиев раҳбарлик қилаётган ушбу даво масканни «Занги ота» гўшт ишлаб чиқариш ишчи-хизматчиларига, айниқса ер қаъридан жигар, буйрак, ошқозон-ичак каби дардларига «Занги ота» санаторийсини ихлос қилиб келувчиларга ҳам малакали хизмат кўрсатади.

1991 йилда санаторий хўжалик ҳисобида ишлайдиган жамоага айлантирил гач, бу ерларда катта ўзгаришлар юз берди. Айниқса, минерал сув билан даволайдиган бўлимнинг ишга тушиши хизмат турларини кенгайтиришга йўл очди. Узоқ-яқиндан келиб, дардларига шифо топаётган кишиларнинг дил сўзлари уни яққол исботлайди.

— Пскент туманидаги — «Гулистон» жамоа хўжалиги ҳудудидаги пахта пунктида ишлардим, — дейди Гулкой Раҳимова, — Оғир дардга чалиниб юролмай қолдим. Узоқ вақт шифохоналарда даволандим. Лекин дардим енгиллашиш ўрнига, оёқларим увушиб қоладиган бўлди. Одамлардан мана шу санаторийнинг шифобахшлигини эшитиб, шу томон талпиндим. Ўзим юролмасдим, аммо умр йўлдошим бир амаллаб олиб келди. Мана йигирма бир кунда қўлимдаги ҳассаларни ташлаб, юрадиган бўлиб ҳам қолдим. Санаторийдаги биз беморларга яратиб берилган қулай шароитлар шифобахш сув ва муолажалардан ҳам бир-биридан ишчан, камтарин, ширинсўз шифокор ва ҳамшираларнинг хуш муомалалари далда бўлди. Ана шу хизматлари учун бир умрга миннатдорман.

Биргина Гулкой она эмас, балки Тошкент вилояти Оққўрғон туманидан келган Қурбонгул Алибоева, Навоий вилояти Навоий туманидан келган нафақахўр Фахриддин ота Хўжамов, Бўкалик 70 ёшли Юнус Собировлардан ҳам ана шундай дил сўзларини эшитдик.

Шифокорнинг меҳнатига бемор баҳоси энг юксак мукофот ҳисобланади. «Занги ота» санаторийси жамоаси шаънига билдирилаётган ана шу миннатдорчиликлар кўп йиллик самарали меҳнатлар меваси.

Бу таҳсин ва олқишлар тиббиёт фанлари номзоди Фахриддин Сайдалиев шифокорлар Муҳаббат Ғофурова, Нигора Исҳомбекова, ҳамширалардан Раҳбар Шорустамов, Гулчеҳра Муҳаматова, Дилором Орипова, Мавжуда Акбарова, Ҳидоят Холхўжаева, санаторий бекаси Лола Пўлатовалар меҳнатига берилган баҳо ҳамдир.

Тошкент шаҳри ва яқин атрофдан кўп кишилар келишиб врачлар тавсиясига кўра «Занги ота» санаторийсини шифобахш сувидан олиб кетишаяпти. Шифокорлар эса яқин вақт ичида бу шифобахш сувни шишачаларга солиб савдо пештахталарига чиқариш ниятлари ҳам бор.

Турдибой СОЙНАЗАРОВ,
Ўзбекистон Журналистлар уюшмасининг аъзоси.

ГАЗ ЁНА БОШЛАДИ

Фарғона вилоятидаги Сух туманининг қишлоқларига ҳам бирин-кетин табиий газ етиб келди. Яқинда тумандаги «Озод» жамоа хўжалигининг Қалъача ҳамда Ғазнов қишлоқларидаги 700 дан ортиқ хонадонда табиий газ ёна бошлади. Қишлоқни газлаштириш учун жамоа хўжалиги раҳбарлари даромад ҳисобидан 12 чақиримга етадиган 125 тонна қувур келтирдилар. Хўжаликдаги «Орзу» кичик корхонаси ишчилари эса монтаж ишларини тез ва сифатли адо этишди.

Президент Фармони қабул қилингандан кейин Сух туманида газлаштириш ишлари жадаллашиб кетди. Айни пайтда туман бўйича 4800 та хонадон табиий газдан, 5 мингта хонадон эгалари эса суюлтирилган газдан фойдаланмоқдалар.

Т. ТЎХТАСИНОВ.
«Ишонч» мухбири.

Қирқ бир иморатни қурган ҳотамтой

«Яхшилик қил — сувга сол, сув билмаса балиқ билар, балиқ билмаса Холиқ билар», ҳикматига тўла амал қиладиган инсонлардан бири Алланиёз оға Ўтаниёзовдир. Бу ажойиб инсон бу йил ўзининг қутлуғ 60 ёшини қарши олаётир. У Қорақалпоғистон Республикасининг Нукус тумани «Нукус» жамоа хўжалигида истиқомат қилади. Турмуш ўртоғи Рисбека хола, 3 та фарзанди, 15 дан ортиқ невара, чевaралари унга парвона.

Алланиёз оға 60 ёшни қаршилаётган бўлса, бу ёқда унинг меҳнати эвазига қад кўтарган қирқ бир иморат кўкка томон бўй чўзиб, мана мен деб турибди. Ҳа, ўша турар-жойларни меҳрибон, кўнгли сувдек тоза, ҳалол, пок инсон Алланиёз оға ўз қўллари билан яратди. Лой қориди, лойдан ғишт қуйди, тайёр ғиштдан бино ўрди. Умуман, бу қурилишлар учун қуйилган ғиштларнинг сони шу кунгача 680 мингга етди. Уларнинг баҳосини ҳисоблайдиган бўлсак, 1 миллион 400 минг сўмни ташкил этар экан. Унинг бу ютуқларини Гиннеснинг рекордлар китобига киритса арзийди.

Алланиёз оғанинг отаси Утаниёз ота урушда ҳалок бўлди. Унинг дўсти Тангирберган ота ундан охирги мактубни келтирди. Унда жумладан шундай дейилган: «Ўғлим Алланиёз! Дунёда киши икки нарса қолдириши керак. Биринчиси яхши иш, иккинчиси дунёга келгандан кейин зурриёт, яъни фарзанд қолдириши керак. Мен Ватан учун жон бермоқдаман. Сен менинг ҳалол, пок фарзандим экансан, демак, мен ҳеч қачон ўлмайман. Ўғлим, сен ўқи, иккита синглинг укангни йиғлатма. Энди оила бошлиғи сен. Онангнинг айтганини қил. Бекорчиликни, дунёни, бойликни дўст билма. Мендай ўғиллари урушда вафот этган мард ота-оналарга хизмат қил! Кучингни, билимингни фойдали жойга ишлат. Ўғлим, охирги насиҳатларимни ҳеч эсингдан чиқарма. Ароқ ичма, папирос чекма, нос отма, бировнинг ҳақини ема, доимо кўнглингда кишиларга яхшилик қилсам деган ниятда бўлиб бу дунёдан ҳалол, пок яшаб ўтгин. Берлингача бордим. Сени қучоқлаб, ўпиб қолувчи отанг Утаниёз. 1945 йил, май».

— Отамдан хат келганларида мен 8-9 ёшлардаги бола эдим. Ҳамма вақт раҳматли отамнинг ушбу насиҳатларига амал қилиб яшадим. Онам раҳматли ҳам 1994 йил 92 ёшида бандаликни бажо келтирдилар. Отам қорақалпоқ, онам эса ўзбек эдилар, — дея эслайди Алланиёз оға.

1962 йили ҳозирги Бердах номидаги Қорақалпоғистон Давлат университетининг инглиз тили факультетини тамомлаган Алланиёз оға ўз қишлоғидаги ўрта мактабда ўқувчиларга инглиз тилидан сабоқ бера бошладилар. Шу мактабдан 1991 йили қарилик пенсиясига чиқди.

— Қишлоғимизда ҳеч кими йўқ Курбониёзов Тўлимурод деган киши яшардилар, — дея суҳбатини давом эттиради Алланиёз оға. — Ёлғиз ўғли Сулаймон ака урушда вафот этганлар. Ўша отахоннинг уйлари эскириб қулаш ҳолатига келган эди. Менда шу отахонга ҳовли қуриб бериб, кемтик кўнгилларини кўтариш нияти туғилди. Мактабда ўқишлар тугаб, ёзги таътиллар бошланди. Меҳнат отпускамни қишлоқда ўтказиб, лой қордим, ғишт қуйиб бир ой деганда 30 минг ғиштни қуйдим. Ғишт қуриганидан кейин ўртоқларим билан 4 хонали уйни тикладик. Томини тўғайдан ёғоч олиб келиб бостирдик, эшик, дераза, пол учун тахтани турли ташкилот, идоралардан олиб ўрнатдик. Янги уйга Тўлимурод бобони олиб бориб: «Бобожон, бугундан эътиборан ушбу уй сизники, биз сизга холис қуриб бердик. Сизнинг бир тийин пулингиз керак эмас, фотиҳа беринг» дедим. Шунда Тўлимурод бобо бир қалқиб кетдилар, кўзларидан дув-дув ёш оқар эди. — Раҳмат, раҳмат ўғилларим! Илоё мени сийлаганни худонинг ўзи сийласин, — дея бизларга оқ

ШУНДАЙ ЯШАР ОДАТДА ИНСОН

фотиҳа бердилар. Шундан кейин ҳар йили меҳнат отпускам даврида лой қориб, тайёр бўлган лойдан ғишт қуйиб уруш ногиронларига, боқувчисиз қолган бечора қарияларга тураржойлар қуриб бера бошладим. Жами 34 та хонадон, 2 та мактаб, 2 акушерлик бўлими, 2 та боғча, 1 та кутубхона қуриб тугатибман. 1968 йил туғилган ўғлим Ажиниёз 5-синфда ўқиб юрган пайтларидан бошлаб менга қўл қанот бўлди. Энди ғиштни иккаламиз қуя бошладик, иккаламиз ўриб, ҳовли тиклаймиз ва шу йўл билан одамларга меҳр улаша бошладик.

1994 йил меҳнат фахрийси Алланиёз оғадан Нукус тумани, «Нукус» жамоа хўжалигининг «Хўжан» қишлоғи аҳолиси болалари учун мактаб қуриб беришни илтимос қилишди. Чунки, фарзандлари 9 километр масофадаги олис мактабга қатнар эдилар. Олдинлар автобус бир иктирилган эди, кейинчалик замона зайли билан у ҳам қолдирилди. Юртдошларининг илтимоси билан шу йили ўғли Ажиниёз билан биргаликда мактаб учун 45 минг ғишт қуйди. Уни ўрди, тегишли идораларга бориб ёрдам сўраб мактабни тиклади. 1995 йилдан бошлаб 4-ўрта мактабнинг 6 хонали филиали ишга тушди. Унда ҳозир 83 та ўқувчи таълим тарбия олишмоқда.

Тўғри, бу қурилишларга Нукус тумани ҳокимияти, Қорақалпоғистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, Соғлиқни сақлаш вазирлиги, коммунал хизмат кўрсатиш вазирлиги ва яна бир қанча нуфузли ташкилотлар ўз вақтида ёрдам қўлларини чўздилар. Ахир, тўрт деворни тиклаган билан, мактаб, болалар боғчаси, акушерлар бўлими, кутубхона ишга тушиб кетавермайдида. Унинг устини бостириш керак, эшик, дераза, пол учун тахта, шифт ва майда-чуйда қурилиш материаллари зарур бўлади дейсиз. Буларни қаердан олиш керак? Алланиёз оға бундан ҳеч ташвишланмайди, тегишли ташкилотларга бориб ёрдам беришларини илтимос қилишдан ҳеч эринмайди. Ҳатто ўзининг ушбу ташаббуслари билан бошлаган ишларидан кўпчилик раҳбарларни уялтирди ва шу йўл билан бошлаган қурилишларини тезда тугатишга эришди. Шунинг учун бўлса керак, Қорақалпоғистонда Алланиёз оғани кўпчилик давр билан ҳамнафас ишбилармон, дейишади. Бу гапларда албатта жон бор.

«Эрни эр қиладиган ҳам хотин, қаро ер қиладиган ҳам хотин» деган халқ мақоли бор. Бу жиҳатдан олиб қарайдиган бўлсак, Алланиёз оғанинг довруғининг ошишида турмуш ўртоғи Рисбека холанинг ҳам катта ҳиссалари бор. Чунки, 40 йил умр кўришиб, бирон маротаба Алланиёз оғага қаттиқ гапирган эмас. Умри бўйи жамоа хўжалигида меҳнат билан ўтди. Учта фарзандни оқ ўраб, оқ таради, уларни вояга етказди. Ҳамма вақт Алланиёз оғани илиқ қарши олиб, унинг иссиқ-совуғига парвона бўлди.

Алланиёз оға Ўзбекистон халқ таълими аълочиси, республикада хизмат кўрсатган ўқитувчи, Қорақалпоғистонда хизмат кўрсатган ўқитувчи, «Меҳнат фахрийси» унвони, «Шуҳрат» ордени соҳиби, туман кенгашига бир неча маротаба депутат бўлиб сайланган. Яна шундай унвонлару, мукофотлар, фахрий ёрлиқлар бу ажойиб инсоннинг кўксини безаб турибди. Албатта, бу унвонлару, мукофотлар, тақдирлар ортида катта меҳнатлар ётибди. Бу меҳнатлар меҳру-шафқатли, оқ кўнгилли, қалби пок, қалби дарё сингари жўшқин Алланиёз оғаники. Унинг меҳнатларини ҳисобга олиб Ўзбекфильм ва Қорақалпоқфильм ижодий жамоалари Алланиёз оға ҳақида 3 та ҳужжатли фильм яратилган. «Нукуслик муаллим» номли биринчи ҳужжатли фильм 1964 йил Ўзбекфильм ижодкорлари томонидан илк бор дунё юзини кўрди. «Қорақалпоқфильм» ижодий жамоаси ўзининг «Меҳр» ва «Ҳайрли қўллар» икки қисмдан иборат ҳужжатли фильмларини яратдилар. Бахтни қарангки, бу фильм ўтган йили Ашхобод шаҳрида ўтказилган «Феруз» учрашувида фахрли 1-ўринни олишга муяссар бўлди.

Алланиёз оға қилган ишлари инсонларимиз учун ҳалоллик, ростгўйликка, меҳру-оқибатликка, инсонпарварликка, покиза ва ҳар жиҳатдан ибратли умр кечиришга, энг асосийси ҳақиқий инсоний фазилатларга ўргатади. Шоир айтганидек:

Ўтаётган ҳар кундан
меҳру-мурувват қолар,
Юракларга ёзилиб, кенглик,
шафоат қолар,
Молу бойлик ўтаверар,
шону шараф ўтар,
Фақат иймон тахтида
ёлғиз оқибат қолар.

Икром ХОЛМУРОДОВ.

Тошкент тажриба-таъмирлаш ҳиссадорлик жамиятининг мотор цехи жамоаси топшириқларни шараф билан ўринлаб келмоқда. Цехда ўз касбининг фидойилари меҳнат қилади. Чилангар Мирза Қодиров ана шундайлардан бири саналади. У 32 йилдан бери касбини ардоқлаб келмоқда.

Суратда: Моҳир чилангар М.Қодиров.

У.УСМОНОВ сурати.

Таҳририятга хатлар

АБДУЛЛАДЕК БЎЛСИН!

Ҳурматли таҳририят ходимлари! Газетага хат ёзган эмасман. Бир воқеа содир бўлгач, қўлимга қалам олдим. Шу йил 7 январь кечаси келиним Наргизани тўлғоқ тутди. Енгил машинада Янгийўл шаҳар туғруқхонаси томон йўлга тушдик. Ярим йўлга етганимизда тасодифан машина бузилиб қолса бўладими? Тун яримлаган, ёмғир аралаш қор ёғарди. Келинимни тўлғоғи вақт ўтган сайин тезлашарди. Йўловчи машиналарга қўл силкий бошладим. Уч-тўрт машина тўхтамай ўтиб кетди.

Бир машина ёнимизда тўхтади. Нотаниш киши аҳволни англагач, келиним ва мени машинасига ўтқазиб, туғруқхонага ҳайдади. Ҳамшираларга: «Икки инсон ҳаёти хавф остида эканини» айтиб, келинимни туғруқхонага олдирди. Кейин кетмай мен билан бирга келинимнинг кўз ёришини кутди.

Ниҳоят чақалоқ йиғиси эшитилди. Нотаниш киши бўлса мендан олдин ҳамшираларга суюнчи берди. Ўғил невара кўрганимни биринчи бўлиб қутлади. «Агар хўп десангиз неварангизга Абдулла деб ном қўйсангиз, адашим бўлади», деди. Мени ўз уйимга ташлаб, кичик бир суратини қолдирди. Сурат орқасида шундай ёзилган экан: Мирзо Улуғбек тумани, Қорасув, 6, 45-уй, 26-хона, тел: 42-35-15

Неварамнинг номини Абдулла қўйдим. Илоё ўша Абдуллага ўхшаган чин инсон бўлсин. Ҳозирги даврда орамизда оғиримизни кўтарадиган инсонлар борлигидан севинаман. Хизр бувадек қўллаган Абдулла умринг узоқ бўлсин! Сенга ўхшаган яхшилар дунёда кўпаяверсин, ўғлим. Мен албатта, неварам катта бўлганида сенинг қилган одамийлигингни сўзлаб бераман.

Абдуллам Абдулладек бўлсин!

М.ЭШОНҚУЛОВА,
Тошкент вилояти.

САБР ТАГИ — РАҲМОН

Ҳурматли «Ишонч» ходимлари!

Газетангизнинг шу йил 1-сонида чоп этилган Нилуфарнинг «Мен сизни она дегандим...» сарлавҳали хатини бефарқ ўқий олмадим. Наҳотки, Мукамбар аёл бўла туриб, шунчалик жоҳиллик ва бемеҳрлик қилса-я? Ахир у Нилуфарнинг отаси билан тақдирини боғлаганида оила шаънини улуғлаш ҳақида ўйламадимикин? Мол-давлатни деб, ота билан фарзанд орасига нифоқ солиш ўзбекчиликка, мусулмончиликка тўғри келмайди.

Қизим Нилуфар! Сен илтижо айлаб, нафақат ўзингни балки, хаста дадангни ўйлаб бағри тош бир кимсани инсофга чақиришинг ўринсиз.

Ўз қадрини билмаган бировнинг қадрини билмайди. Сен асло ўксинма. Дадангга суянчиқ бўл, унинг розилигини ол. Ота рози — худо рози дейдилар-ку, ахир.

Ҳаёт ҳар бир инсон учун буюк синов. Унинг машаққатли сўқмоқлари, зарбалари кишидан қатъий ирода ва матонат талаб қилади. Мукамбарга ўхшаган аёллар ҳақида нима дейиш мумкин? Ундайлар андишани билмайди. Қўни-қўшни, маҳалла-кўй, жамоатчилик фикри ҳам бир пул. Шахсий манфаат йўлида ҳеч нарсадан қайтишмайди. Ёмонга худонинг жазоси тайин!

Қизим, Нилуфар! Бошингни силайдиган, дадангни дардига малҳам бўладиган аёл бор дунёда. Уни топишингга, орзуларинг рўёбга чиқишига ишончим комил! Сенга сабр-тоқат тилайман. Зеро, сабр таги — раҳмон!

Асқарали АКБАРАЛИ ўғли.

Солиқчига — синчковлик одат

БУЁҒИ ҚАНДОҚ БЎЛДИ, «МАВЛОНО»?

Қиргули туманидаги Нуъмон Асқаров раҳбарлик қилаётган «ЭВИС» фирмаси туман солиқ инспекцияси ходимлари томонидан текширилганда тадбиркорлар 35352 сўмни даромад солиғидан яшириб қолганлари фош бўлиб қолди. Шу тумандаги бошқа тадбиркор Нодир Позиловнинг ҳам «омади» келмади. Унинг раҳбарлигидаги «ЭРКИН» савдо жамоа корхонаси текширилганда бартерга чиқарилган маҳсулот учун олинган 214778 сўм солиқ тўловидан яширилганлиги аниқланди. Бундан ташқари, шоввозлар 10336 сўм камомадга ҳам йўл қўйишган экан. Тумандаги «Мавлоно» кичик корхонаси сотувчиси Роберт Аратуриев эса безрайиб туриб харидордан 45 сўм 35 тийин уриб қолди. Бундан «чуммак урган» Қувалик магазинчи Азамат Қурбонов ҳам Қушкечик савдо жамияти-ю, 9-дўкон ўзимники дедими, харидор ҳақидан ўйлаб ҳам ўтирмай шартта 125 сўм 50 тийин уриб қолди.

Буёғи қандоқ бўлди, «мавлоно»?!

САЛ ҲУШЁРРОҚ БЎЛИНГ, АКАЛАР!

Сўх туманидаги «Бобоколон», «Сўх», «Ҳушёр» қишлоқ кенгашлари солиқчилар томонидан текширилганда ер ҳисоботи юритиш ўта ёмон аҳволдалиги аниқланди. Ерлар рўйхатга олинмаганлиги, аҳолига берилаётган ер участкалари ҳисоби йўқлиги сабабли солиқ олинмасдан қолиб кетган ёки экин майдонлари кам кўрсатилган.

Сал ҳушёр бўлингизлар, «сельсовет» курсисида ўтирган акалар!

ФОЙДАДАН ЗАРАРИ ОШИҚ

Раҳбари Фозил Содиқов бўлмиш ва Қўқон шаҳрида жойлашган «МУФАССАЛ» жамоа корхонаси солиқ қонунчилигига риоя этилиши бўйича текширилганда 1995 йил давомида 173,1 минг сўм миқдоридаги солиқ объекти бюджет тўловларидан яширилганлиги аниқланди. Бешариқдаги «НУРХОН» хусусий дўкони хўжайини Мансур Облоқулов ҳам 11569 сўм даромадни солиқдан яшириб доғда қолди.

Фойдадан зарар ошиб тушадиган бўлди...

ХАРИДОРНИНГ СЕНДАН ҚАРЗИ БОРМИДИ?

Баъзи сотувчилар одамларнинг бари мендан қарздор, деган фикрни мияларига қуйиб олишади шекилли, ҳеч нарсадан тап тортмай бу «қарз»ни ундиришади. Шунақалардан Давлатобод туман ишчилар таъминоти бўлимига қарашли 5-дўкон сотувчиси Жахонгир Жўраев харидорлар ҳақидан 157 сўм 30 тийин, Поп тумани деҳқон бозорида жойлашган раста мудири Гулбаҳор Тўйчалиева 235 сўм уриб қолаётиб қўлга тушдилар. Ҳозир улар билан тегишли идоралар шуғулланишмоқда.

ЭПЛАЙ ОЛИШМАДИ

Наманган шаҳридаги бинокорлик материаллари корхонаси бошлиғи О. Эгамбердиев ва бош ҳисобчи М. Иззатуллаева тажрибаларига ишониб 1995 йил ҳисобидан 163579 сўмни, Мингбулоқ тумани ўқув юртлари умумий овқатланиш корхонаси бош ҳисобчиси О. Қаюмов қарийиб 10 минг сўмни, Поп тумани савдо харид ҳиссадорлик жамияти бош ҳисобчиси И. Мирзатиллаев 34189 сўмни, Чортоқ тумани «Жаҳон» фирмаси хўжайини З. Норматов 53700 сўмни солиқ тўловидан яшириб қолишди.

Энди тилини тишлагани қайси, пешонасига муштлагани қайси...

Ибодулла Ўсаров,
Давлат солиқ қўмитаси матбуот хизмати ходими.

БИЗДАН СЎРАБСИЗ

Саволларга Ўзбекистон кимё саноати ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитасининг Бош меҳнат ҳуқуқи нозири Абдувоҳид АҲМЕДОВ жавоб беради.

Ҳурматли таҳририят!
Бизларга давлат ижтимоий суғурта бадаллари ҳақида тўлароқ маълумот берилишини сўраймиз. Мазкур бадалларни ўз вақтида тўламаганлик учун қандай жавобгарлик кўзда тутилган?

Т. СУЛТОНОВ, Наманган вилояти, «Водий» жамоа хўжалиги касаба уюшма ташкилоти раиси.
М. УСМОНОВ, Бош ҳисобчи.

Ўзбекистон Республикасининг янги Меҳнат Кодексида белгиланишича (XVI боб, 282-283-моддалар) барча ходимлар давлат йўли билан ижтимоий суғурта қилинишлари лозим. Давлат ижтимоий суғуртаси учун барча турдаги иш берувчилар (корхоналар, муассасалар, жамоа хўжаликлари, ширкатлар ва ташкилотлар қайси идорага бўйсунишидан ва хўжалик юритиш ҳамда мулкчилик шаклидан қатъий назар) шунингдек, суғурта қилинган ходимларнинг ўзлари бадал тўлайди.

Давлат ижтимоий суғуртасига бадаллар ижтимоий суғурта жорий қилинадиган барча тоифадаги ходимларнинг меҳнатга ҳақ тўлаш фондига нисбатан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланган тариф асосида амалга оширилади.

Ҳозирги пайтда корхоналар ва иш берувчилар томонидан тўланадиган меҳнатга ҳақ тўлаш фонди ҳисобидан мажбурий бадалларнинг умумий миқдори 40 фоизни ташкил этади ва у қуйидаги тартибда тақсимланади:

— Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги ижтимоий суғурта жамғармасига — 36 фоиз;

— Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгашига — 2 фоиз;

—Республика иш билан таъминлаш жамғармасига — 2 фоиз;

«Суғурта бадалларини ҳисоблаш ва тўлаш, ижтимоий суғурта маблағларини ҳисобга олиш ва сарфлаш тўғрисида»ги Қўлланма (ушбу Қўлланма 1994 йилнинг 1 январидан амалда қўлланилмоқда)нинг 10-бандига мувофиқ бюджетдан молиялаштирилган ташкилотлар бадалларни бир ойда бир марта — ойнинг иккинчи ярми учун иш ҳақи тўланадиган куни тўлайдилар.

Қолган ташкилотлар (шу жумладан жамоа хўжаликлари ҳам) бадалларни ойнинг биринчи ва иккинчи ярми учун иш ҳақи тўлаш белгиланган муддатларда тўлайдилар.

Ходимларга банклар орқали иш ҳақи тўлашга ўтган ташкилотлар ижтимоий суғурта бадалларини иш ҳақи банк муассасига ўтказилган кунда тўлайдилар.

Шартнома асосида айрим фуқароларни ёллаб ишлатувчилар мазкур бадалларни иш ҳақи тўланган ойдан кейинги ойнинг 5 кунидан кечиктирмасдан ижтимоий суғурта фондининг туман (шаҳар) бўлимлари, касаба уюшма органларининг ва иш билан бандлик идораларининг тегишли ҳисобларига тўлайдилар.

Суғурта бадаллари тўловчилар томонидан ўз вақтида ўтказилмаган тўловлар боқиманда қарз ҳисобланади ва унга кечиктирилган ҳар бир кун учун 0,2 фоиз устама жарима қўшилган ҳолда сўзсиз равишда ундирилади.

Бадаллар бўйича қарзлар ундирилаётганда муддат ўтганлиги инобатга олинмайди. Юқорида қайд этилган Қўлланманинг 231-бандида кўзда тутилганки, ижтимоий суғурта жамғармаси, унинг ҳуқуқий бўлим ва бўлинмалари, касаба уюшмаларининг тегишли идоралари фавқулодда ҳолатларда (масалан, иш вақтинча тўхтатилган, иш ҳақи тўлаш кечиктирилган ва ҳ. к.) суғурта бадаллари тўловчиларнинг ёзма мурожаатига асосан қарз тўлаш муддатини кечиктириш ёки бўлиб-бўлиб тўлашга рухсат бериши мумкин.

Кечиктириб тўлаш тўғрисидаги Қарорда қайси муддатга кечиктириб ёки бўлиб-бўлиб тўлашга рухсат этилганлиги ва шу кечиктирилган давр учун устама жарима тўлаш масаласи кўрсатилиши лозим.

Қарз тўлаш муддати кечиктирилган муддатда ҳам тўланмаган тақдирда, ўтказиб юборилган барча давр учун пеня тўлаш татбиқ этилади.

16 ёшгача бўлган болаларга тўланадиган нафақалар миқдори ҳақида маълумот берилишини сўрайман.

Мавлуда НУРМУХАМЕДОВА, 6 нафар фарзанднинг онаси.

Оналик ва болаликни ижтимоий муҳофаза қилиш Ўзбекистон Республикасида муҳим давлат аҳамиятига молик тадбир ҳисобланади. Шу боис, болалик оналарни моддий қўллаб-қувватлаш, ёш авлодни камол топтириш ва тарбиялаш учун Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1996 йил 4 мартдаги Фармонига мувофиқ, 1996 йилнинг 1 апрелидан бошлаб, оилавий шароитидан ва даромадидан қатъий назар 16 ёшгача бўлган боласи бор оилаларга ҳар ойлик нафақалар миқдори, энг кам иш ҳақига нисбатан қуйидаги миқдорларда белгиланади:

— Битта боласи бор оилаларга — 40 фоиз;
— икки нафар боласи бор оилаларга — 80 фоиз;
— уч нафар боласи бор оилаларга — 120 фоиз;
— тўрт нафар ва ундан кўп боласи бор оилаларга — 150 фоиз.

Мазкур нафақалар ишлаётган оналарга, агар ишламаётган бўлса, отага уларнинг иш жойидан тўланади.

Таҳририятга мурожаат этган онанинг фарзандлари 16 ёшдан катта бўлиб қолганлиги учун, у киши фақат кенжа фарзанди учун 40 фоизлик нафақа олишлари мумкин.

1971 йилдан буён мактабда ўқитувчи бўлиб ишлайман (1970-75 йилларда институтда сиртдан ўқиганман). Имтиёзли асосда нафақага чиқишим мумкинми?

М. ПАРПИЕВА, Сурхондарё вилояти, Узун тумани.

Ўзбекистон Республикасининг амалдаги Пенсия Қонунининг 12-моддаси к/ бандига мувофиқ ўқитувчилар ва бошқа маориф ходимларининг махсус иш стажи камида 25 йил бўлган тақдирда (3-сонли рўйхат, VII қисм) умумий белгиланган ёшни 5 йилга қисқартирилган ҳолда имтиёзли пенсия олиш ҳуқуқига эга бўладилар.

Демак, Сиз 50 ёшга тўлишингиз билан ушбу ҳуқуқдан фойдаланишингиз мумкин.

Ишлаётган пенсионерларга пенсия тўлови ҳақида тушунтириш беришингизни сўрайман.

С. СОТИМОВ, Хоразм вилояти, III-гуруҳ ногирони.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1995 йил 20 ноябрдаги «Ишлаётган пенсионерларга пенсия тўлаш ҳақида»ги Фармонига мувофиқ 1996 йилнинг 1 январидан бошлаб, Ўзбекистон Республикасида ишлаётган пенсионерлар учун пенсия тўловларини тўлаш ўзгартирилди. Яъни, 1941—45 йиллари уруш қатнашчилари ва ногиронлари ҳамда уларга тенглаштирилганлар, I ва II-гуруҳ ногиронлари, Чернобиль ҳалокати қатнашчилари бўлганлар учун иш ҳақи ва пенсия тўлиқ миқдорда тўланади.

Қолган барча ишлаётган пенсионерларга (шу жумладан III-гуруҳ ногиронларга ҳам) агар улар ишлаётган бўлсалар тайинланган пенсия 50 фоиз миқдорида асосий иш жойларидан тўланади.

Пенсионер (шу жумладан III-гуруҳ ногирони) тўлиқ бўлмаган иш кунида ишлашидан қатъий назар пенсия 50 фоиз миқдорида тўланади.

«Ишлаётган пенсионерларга пенсия тўлаш тартиби»нинг 25-бандида қайд этилишича бошқувчисини йўқотган оила аъзоларига пенсия тўлиқ миқдорда тўланади.

Мен 3 ой Муддат билан комбинатга ишга кирдим. Хоҳлаган вақтимда ишдан бўшашим мумкинми?

Х. Суюнов, Чирчиқ шаҳри.

Амалдаги қоидага кўра маълум муддатга тузилган меҳнат шартномаси муддати тамом бўлганидан сўнг томонларнинг келишуви билан маълум муддатга узайтирилиши мумкин.

Агар шартнома муддати тамом бўлишига қарамасдан меҳнат алоқаси йўқолмаган бўлса, ҳар икки томон ҳам ишни тўхтатишни талаб қилмаса, у ҳолда меҳнат шартномаси номуайян муддатга узайтирилган ҳисобланади.

Демак, Сиз ўз ихтиёри билан ишдан бўшовчилар қаторида маъмуриятни бу ҳақда икки ҳафта аввал огоҳлантириб қўйишингиз керак.

ДИҚҚАТ, ЯНГИЛИК! ДИҚҚАТ, ЯНГИЛИК! ДИҚҚАТ, ЯНГИЛИК!

Ўзбекистон Республикаси Халқ банки 1996 йил 1 мартдан депозит (жамғарма) биринчи тур сертификатларини муомалага чиқарди:

Сертификатлар — 250 сўм, 500 сўм ва 1000 сўм қийматида бўлиб, сақлаш муддатига қараб 125 фоизгача даромад тўланади.

Сертификатлар — Халқ банкининг барча бўлимлари томонидан чекланмаган миқдорда эркин сотилади ва сотиб олинади.

Халқ банки сертификатлар билан амалга оширилган муомалаларни сир сақлашга кафолат беради.

Халқ банки сертификатлари — оддий, қулай ва фойдалидир!

ХАЛҚ БАНКИ СИЗНИ КУТАДИ!

МАКТАБ МУЗЕЙИ ОЧИЛДИ

Қарши туманидаги «Аврора» посёлкасида жойлашган Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг 3 йиллиги номли мактабда тарих музейи очилди. Унинг ташкил этилиши учун ўқувчилар ва ўқитувчиларгина эмас, қишлоқ аҳолиси, вилоят маданият ходимлари ҳам катта куч-ғайрат сарфлашди. Музейда 230 дан зиёд экспонат жамланди. Улар Қашқадарё воҳаси тарихи, маданиятининг муҳим томонлари ҳақида ҳам ҳикоя қилади.

М.КЕНГБОЕВ

ГЎЗАЛЛИК САЛОНИ

Уйчи туманининг Маданият саройида гўзаллик салони иш бошлади. Бу ерда фаолият кўрсатаётган Абдуқаҳҳор Исмоилов ўз касбининг устаси бўлиб аёллар сочини қанчалик моҳирлик билан турмакласа, эркаклар сочини тарашлашни ҳам қойиллатиб бажармоқда. Абдуқаҳҳорнинг ишидан мижозлар хурсанд.

О.ЖУМАНАЗАРОВ,
«Ишонч» мухбири.

«...ҚУТҚУЛАР ЖАҲОЛАТ ЎЧОҒИДИР»

Учқундан ёнғин чиқишини биламиз-у, гоҳида унинг олдини олиш мумкин бўлган озгинагина эътиборни четлаб ўтиб кетамиз. Бунинг натижасида оила аъзоларининг ўзаро муносабатларида, қариндош-уруғлар ўртасида ҳам бир фожеага айланиб кетиши мумкин бўлган дилсиеҳлик юз бериши мумкин.

Одатда оилани жамиятнинг устуни деймиз. Негаки, оиладаги нотинчлик маҳаллада парокандаликни туғдириши мумкин. Баъзида оилада эру хотиннинг тушунмовчиликлари туфайли жанжалдан можаро туғилади. Кўнгилсизлик эса икки дилга парда тортади. Узр сўраш ўрнига бир-бирларидан қолишмай тортишишлар, ҳақоратлашлар меҳр риштасининг узилишига сабаб бўлиши турган гап. Оқила аёл ёхуд кенгбағирли эркак бўлса, аксинча дилсиеҳликнинг олди олинар эди. Келинг, яхшиси қутқулар туғдирган жаҳолат оқибатида оилавий мажаролардан жиноят туғилаётганлигини қуйидаги фактлар орқали ифода қилайлик.

Биргина вилоятимизда ўтган — 1995 йилда бир неча қотиллик содир этилди. Шундан 14 таси оилавий можаролар туфайли юз берган. Жумладан, 1 қотиллик рашк туфайли, 5 таси молу мулк талашиш оқибатида, 3 қотиллик эса келишмовчилик ва қолган 4 таси турли хил баҳонаи сабаблар туфайли юз берган бўлиб, унинг 5 ҳолатида эри хотинини, 2 ҳолатида хотин эрини, 2 тасида ака-укалар бир-бирларини, 4 тасида эса қариндошлар жанжал оқибатида хунрезликка йўл қўйилди. Қон тўкилган жойда эса юз кўришмаслик, уч олишлик, ғаразгўйлик каби иллатлар яна бошқа жиноятнинг келиб чиқишига сабаб бўлиши мумкин.

Жумладан, Баҳористон туманида яшовчи У. Жураев ўз хотини Қурбонгулни рашк қилиб бўғиб ўлдиради. Қарши шаҳрида яшовчи А. Смотров кайф устида никоҳда бўлмаган хотини Валентина билан жанжаллашиб унинг кўкрагига пичоқ санчади ва ҳаётига зомин бўлади. Шу шаҳарда яшовчи Б. Асадов хотини Саида билан қонуний ажрашади. Аммо молу мулкни бўлиб олишда келишолмай, қайноғасидан бир шапалоқ ейди. Жаҳл келиб ақл кетгач шоҳ билан уриб қайноғасини ўлдириб қўяди. Касби туманида яшовчи Фарҳод Қурбонов падари бузрукворини 81 ёшида ҳаётдан кўз юмишига сабабчи бўлади. Фарҳод муқаддам икки марта судланган аммо тавба қилмаган экан. Қолаверса, ҳудуд милиция капитани Эргаш Жалилов унинг юриш-туришини вақтида назоратга олмаган, суҳбатга чақирмаган, ўз хизмат вазифасига совуққонлик муносабатида бўлган. Унинг-ку вазифаси пасайтирилди, аммо бир одам минг надомат билан ҳаётдан кўз юмди...

Оилавий можаролар туфайли қасддан тан жароҳати етказиш 25 та, безорилик ҳолати эса 7 марта содир этилганлиги қайд этилди. Жанжал можаро, асабийлик, қизиққонлик, иродасизлик ва келажакни кўра билмаслик оқибатидир, бу янглиғ фожиалар.

Х. МАВЛОНОВ,
Қашқадарё вилояти ички ишлар бошқармаси жиноятнинг олдини олиш бўлими катта нозири милиция майори.
Ў. ҲАЙДАРОВ,
Республика Журналистлар уюшмасининг аъзоси.

Анвар ЭШОНОВ

Мен-соғинчман, сен-ҳижрон

Сўзлар ичра ошиққа
Энг нафис сўз — гўшанга.

Қулбола ош ўртада.
Битта гўшт, битта гуруч.
Ташқарида суюнчи кутаётган қуш янга,
Ҳеч ким билмас,
Тонг кўксин
ёриб чиқмоқда уруш...
Ўтли бир мурожаат.
Бекат.
Қизил эшелон.
Ватан буюк лашкаргоҳ.
Ўқ ювар — ўқ доғини.
Ғарбда
гардунга ўхшаш
каскалардек тешилган
Ернинг
томирин ушлаб,
солдат ётар соғиниб...

Ширин-ширин хаёллар қитиқлайди ҳисларни,
Ҳар қанақа дахрий ҳам муҳаббатга топинган.
Совумаган тўшакда соғинса ёр исларин
Гоҳ жуфти ҳалолининг чопонини ёпинган,
Чилладаги келинчак маъюсланиб баъзида
Кузатарди кўкда жуфт-жуфт учган оққушларни.
Ўқ — муҳаббат қотили. Жангда — қалтис вазият,
Окопдаги йигит ҳам қўмсайди оғушларни.
Тўшакдаги ёр ширин. Окопдаги жон ширин.
Ғалаба — ўқ ила жон ўлчагич тарозулар.
Сийнасига висол ё айрилиқлар яширин
Ғалаба — ўқ оралаб келаётган орзулар...

Ҳар кимнинг
ўз қалбида олам жуғрофияси,
Қай кун,
қайси ошиққа
Дунё —сокин гўшадир?
Токи,
Чархнинг бўлмагай соғлом жуғрофияси,
Ишқнинг ҳуркак кўзида
Соғинчлари жўшадир...
Гильзаларга ёзилди
фамилияси,
унвони,
Ҳарбий қисм, «номаълум бекат»ларнинг адреси.
Ернинг хужайрасига
чирмашиб кетган жони,
Йўлни ҳар қадамда
ўлим ўтмоқда кесиб...
Оналар кўз ёшидан
Ювилган сурмалари —
Ишқ битилган
муқаддас сиёҳларга айланар.
Дунёдаги ҳамма гап — ишқнинг устқурмалари,
Жангчининг
қатра қони
гиёҳларга айланар...
То
«Узилган бир киприк абад йўқолмас»*
Сен вафо дунёсининг
илк шоири —
Қайси бўл.
Ушбу ишқ дунёсида
ишқни ўқ олмас экан!
Ўлсанг ҳам,
Лайлиларнинг пойин ўпга майса бўл...

Номалар ўчинқираган
Саноқсиз сағаналар!
Бунда минглаб йигитлар
юрагида занглар ўқ.
Бунда ҳамма «рядовой»,
ҳамма бир поғонада,
Унвонлар,
лавозимлар,
штаб ва окоплар йўқ...
Қулоқ сол!
Қуш ноласи —
қалбда ўқлар чўкинди,
Йигитларнинг
биринчи муҳаббат нолалари.
Томирлари
Инсоннинг томиридай кўкимтир
Майсалар,
бу-дунёнинг
ўқ еган болалари...

Сенинг қалбингда қолди ўқларнинг ярми,
Она!
Оналар,
бу — дунёнинг ярадор оққушлари.
Хотиралар —
сен чеккан дардларнинг таржимони.
Ўқлар —
кўзингда қотган
жангнинг қора тушлари...
Ҳали-ҳали дунёнинг
гирди -қора ҳошия.
Қўнғироқлар —
инграган «Ал-ви-до»лар.
«Ал-ви-до...»
Илк бор қайси луғатга
кирди «қораҳошия»,
Ўқлар —
қора ҳошия,
тирикларнинг қалбида...
Шабнамлар —
олисларда
тўкилган кўз ёшлари,
Авайлаб уз! —
Қизил гул —
ошиқ йитлар қони.
Сукут сақла!
Оловлар —
муҳаббат оташлари,
Европада
ўзбеклар соғинар
Осиёни...
«... Огироёқ қолгандинг.
Ўғилмиди?!
Қизмиди?!
Туғилганда,
хат ёзиб,
расмин сўрай олмадим.
Дунё
айланмас экан ошиқларнинг измида.
Сени гулранг гулбўйим,
гулга ўрай олмадим...
... Дарё бўлсанг, ўзанинг.
ипак бўлсанг, сўзанг.

Осмон бўлсанг, турғайинг —
Бўзлаб
ҳолинг сўрғайман.
Орамизда кўз етмас
олис йўл бор, гўзалим,
Мен сени
аммо ўша —
йўл бошида кўргайман...
... Мени
эгма қошларинг аросиг яшириб,
Қошга тушган
сочингга боғлаб қолмовдинг нега?!
Ё
қароқчи кўзларинг
қаросига яшириб,
Киприклари учига
чирмаб олмовдинг нега?!»
Ўқлар,
жонлар, кўз ёши,
қоннинг қоришмасидай,
Шудгорда йўргакланган
болалар бўй чўзарлар.
Совчи
келар қизларга
тонглар ёришмасидан,
Қизи борнинг — нози бор.
Нозланади
гўзаллар...
Хотирангда
тикланган
жангчидан гар хабар йўқ,
Сен
уни оқ тонглардан,
садоқатдан, номусдан,
Эътиқоддан қидирсанг,
кечган умри табаррук —
Сатрларда қолмиш у!
Ватан отлиғ қомусда!
Сен уни
ўз юртига қайтмаган турғайларнинг
Кўкда
муаллақ қолган
овозидан излагин.
Энди
«бошга не тушса,
кўзлари кўргай»ларнинг
Қўли титраб, ўқиган
қоғозидан излагин
Сен уни
турна кўзнинг қароси, оқи узра
Чўкиб қолган
муҳаббат
дардларидан излагин.
Снарядлар парчасига
қоришиқ хоки узра
Кўкраган
Оқ қайиннинг
баргларидан
излагин...
«... Қалдирғочлар ин қўяр.
Мусичалар болалар
она товуқ
қанотида донланар.
Болишингда тўзмаган
сочимда оқ толалар.
Соғинчларим
нойлоқчи кўзларимда жонланар.
... Мен — соғинчман.
Сен — ҳижрон.
Орамизда бешик бор.
Айтолмаган
сабуҳий аллаларим — Бешиклар.
Шарм-ҳаё ўртасида
чегарачи эшик бор —
Қадамларини товушин қайтаётган эшиклар...»

* — Ғафур ҒУЛОМ сатри.

Ўзингизни билинг!

ФАРЗАНДИНГИЗ ҚОБИЛИЯТЛИМИ?

Ҳар бир бола фақат ўзигагина хос бўлган феъл-атвор, фазилатларга эга. Дарвоқе, булар болада жуда эрта намоён бўлади. Бинобарин, уларни вақтида пайқаш, «етти қулфнинг ортига яширинган» бола қобилиятини вақтини ўтказиб юбормай ривож топтириш ҳар бир ота-онанинг бурчидир. Қуйида келтирилган синов-сўровлари сизга шу соҳада ёрдам беради.

1. Фарзандингиз жуда эрта-ҳали олти ёшга тўлмай, ўқишни ўрганиб олди: мустақил ўрганган бўлса - 7 очко, кимнингдир кўмагида ўрганса - 5 очко.

2. Китобларни кўп ва шу билан бирга тез ўқийди - 2 очко.

3. Ўзи ёки кимнингдир ёрдами билан луғатлар, қомусларга қизиқиб қолди - 2 очко.

4. Ўқишни осонгина ўрганди-ю, бироқ матнни ўқишда қийналади - 1 очко.

5. Эшикларни ёпиб олиб ўқийди, дўстлари эса ўзидан катта болалар - 2 очко.

6. Катталар билан тенгма-тенг суҳбатлашишни яхши кўради - 2 очко.

7. Жуда кўп ва кутилмаган саволларни беради, бу билан ҳатти катталарни гангитиб қўяди - 2 очко.

8. Энг кутилмаган саволларга ҳам болангизнинг ўз жавоби ҳамиша тайёр - 1 очко.

9. Баъзида у паришонхотир бўлса-да, ҳамиша ҳозир жавоб хулосалар қилишга қодир (масалан, кинофильм, телевизион кўрсатувни томоша қилиш ёки кимнидир кузатиб шундай қилиши мумкин) - 2 очко.

10. Бизни ўраб турган олам ҳақида завқ билан суҳбатлашади, ҳодиса-воқеаларга ўз баҳосини беради - 1 очко.

11. Бир турдаги, одатий ишларга - пол ювиш, идиш тозалаш, супур-сидир, катта куч-билим талаб қилмайдиган ўқув машқларини бажаришга истамай, сусткашлик билан киришади - 1 очко.

12. У ҳар қандай адолатсизликка (гарчи бу унинг ўзига даҳлдор бўлмаса-да) жуда сезгир-хушёр қарайди - 2 очко.

13. Ҳазиллашишни хуш кўради ва ўзи ҳам хушчақчақликка мойил - 2 очко.

14. Фарзандингизнинг луғат заҳираси бой бўлиб, суҳбат чоғида турли атамаларни келтириб, ўз мулоҳазалари теранлиги билан одамларни ҳайратга солади - 2 очко.

15. Мураккаб ўйинларни (муайян зийраклик, зеҳнни талаб қиладиган шахмат ва ҳ.к.) яхши кўради - 2 очко.

16. Амалда энди мактаб остонасига қадам қўйишга ҳозирланаётган бўлса-да, катта болалар нималар ўрганаётганлиги билан қизиқади - 1 очко.

17. Турли машғулотларни яхши -кўради-ю, айни пайтда ҳамма ишни ўзи мустақил ҳал этишни ёқтиради - 2 очко.

18. Уни коинот сирлари ўзига тортади; инсоннинг пайдо бўлиши, жамият ибтидоси билан боғлиқ тарих қизиқтиради - 2 очко.

19. Фарзандингиз мактабга борди, кўп ҳам қийналмай ўқийди, ҳамма нарсани тез илғаб олади ва тез тушунади ва айни пайтда кўпгина масалаларда ўз фикрига эга -2 очко.

20. Унинг мусиқа амалий санъатни ўзлаштириш, атроф муҳитни идрок этиш қобилияти яхшигина ривожланган ва ҳамма нарсада мутаносибликни қидиради - 2 очко.

Юқоридаги синов-сўровлар бўйича тўпланган очколарингиз натижаларини газетамизнинг келгуси сешанба сонида ўқийсиз.

Энди ўтган сешанбада эълон қилинган «Фарзандингиз билан қандай муносабатдасиз» синов-сўровлари натижалари билан танишинг:

20 очко тўплаган бўлсангиз - болалар билан муносабатингиз асосан ижобий шаклланганлигини эътироз этиш мумкин.

10 дан 20 гача очкода муносабатларингизни қониқарли баҳоласа бўлади, бироқ етарли даражада серқирра деб бўлмайди: фарзандларингиз билан ўзи муносабатларингизни нималар билан тўлдириш ва теранлаштириш мумкинлиги хусусида ўйлаб кўринг.

10 дан кам очко тўплаган бўлсангиз болаларингиз билан муносабатларингиз мутлақо етарли эмас. Уларни қандай яхшилаш устида яхшилаб бош қотиришингизга тўғри келади.

Спорт

СОВҒАСИГА АРҒУМОҚ

БОКС. Бишкек шаҳрида уруш қаҳрамони Дуйшунқул Шопоков хотирасига бағишланган халқаро мусобақа ўтказилди. Мусобақада Қозоғистон, Қирғизистон, Хитой, Россия ва Узбекистон вакилларидан иборат 150 дан зиёд боксчи ўзаро баҳслашди. Совриин учун зотдор арғумоқ тикилган эди. Бу мукофот қозоғистонлик боксчиларга насиб этди. Олимпиада мусобақаларига пухта ҳозирлик кўраётган мамлакатимиз боксчилари ҳам бўш келмасликка астойдил ҳаракат қилишди. Жумладан, вазнларга кўра Шавкат Абдувоҳидов, Улуғбек Иброҳимов, Наримон Отаев, Карим Тўлаганов, Дилшод Ёрбеков ва Руслан Чагаевлар ғолиблик супасига кўтарилишди. Вакилларимиз шунингдек, яна 3 та кумуш ва 1 та бронза медали билан қайтишди.

САФАР ОЛДИДАН

ФУТБОЛ. «Пахтакор» футболчиларни мавсумга тайёргарликни Голандияда ниҳоясига етказадиган бўлишди.

Жамоанинг бош мураббийси Ханс Ферел пахтакорчиларни ана шундай сафарга чорлади. Мақсад ўртоғлик учрашувларида тайёргарликни тобига етказиш. Сафар олдидан пахтакорчилар биринчи лига аъзоси — Иркутскнинг «Звезда» футболчиларини қабул қилишди. Афсуски, «Пахтакор» дарвазобони Бугалога осон бўлмади. Меҳмонлар ҳужумкорликка зўр беришди. Тўғри, ўйин бошида майдон эгалари ҳисобни очишди. Кейин эса 2 та тўп ўтказиб юборилди. Балки, бу мағлубиятга «Навбаҳор» жамоасига ўтмоқчи бўлиб турган Мақсудов, Микляев, Ширшов, Маърифалиевларнинг майдонга тушишмагани сабабдир.

Мирзо АНВАР

МУНАЖЖИМЛАР ТАЪБИРИ

САЛОМАТЛИГИНГИЗНИ АСРАНГ

(12-19 март ҳафтаси учун)

Бутун ҳафта давомида юрак-қон-томир аъзоларида ўткир ҳасталикларга мойиллик бўлади. Шу даврда ўткир юқумли касалликларга берилувчанлик, қон ва лимфаларнинг хилтлар билан ифлосланиши мумкин. Ҳамда шу билан боғлиқ равишда нафас олиш, овқат ҳазм қилиш ва юрак фаолияти бузилиши кузатилади. Ҳафтанинг охирларида турли шикастланишлар - суяклар синиши, умуртқа, қораталоқнинг жароҳатланиши эҳтимоли ортишига эътибор бериш керак. Мазкур кунларда товон, оёқ кафтлари заифлашиб, яра-чақа, лат ейиш, синиш-чиқиш каби ҳодисалар, оёқ кафтларининг тери хасталиклари юз бериши эҳтимол.

Юқорида тилга олинган аъзо ва тизимлар ҳолатига айниқса ҳафтанинг сўнгги куни - 19 мартда алоҳида диққат бериш, шу куни юрак, умуртқа, ўт пуфаги, жигарда жарроҳлик муолажаларини (шошилинч зарурат бўлмаса) тўхтатиб туриш мақбулдир. Бу тавсиямиз кейинги бир неча кун давомида ҳам ўз кучини сақлаб қолади. Ўша даврда жигар, қон ва руҳият нозиклашган бўлади.

Ҳамма ўқувчиларимизга оёқларда, айниқса товонда қон айланишнинг аҳволига ҳушёр бўлишни тавсия этамиз - товон, оёқ кафтларининг захга сезгирлиги ошади, оёқларда томирларнинг қисилиши, тортишиши мумкин. Шу даврда бўйин ва томоқ ҳам заифлашади - қалқонсимон, жуфтлашган қалқонсимон безлар ва тонзилит хасталиклари кўпроқ безовта қилиши мумкин. Ҳамма фуқароларга ичаклар фаолиятини йўлга солиш ва мўътадиллаштиришни тавсия этган бўлардик. Чунки бу аъзолар яна анча вақт мобайнида заифлашган ҳолатда бўлади.

Асаб тизимида жазавага мойиллик, тана бўйлаб асаб толалари, айниқса, сон ва болдирларда қаттиқ оғриқлар сезилади. Асаб тизими ҳақида умуман, шуни таъкидлаш керакки, келгуси етти йил давомида шу аъзолар эндокрин тизими билан бир қаторда жуда нозиклашган ҳолатда бўлиб, тўсатдан гоҳ яхши томонга, гоҳ ёмон томонга ўзгариб туриши кузатилиши мумкин. Шарқ тиббий илми нужуми таъбирига кўра, бу одам биологик маромларининг фазовий биоритмлар билан тобора уйғунлаша бориши билан боғлиқдир. Ушбу тизимларда хасталиклар авж оладиган бўлса - бу унинг фазовий маромларга ҳамоҳанг бўлиб кета олмаганидан дарак беради.

12 март куни юрак ва меъда ишига эътибор беринг: улар фаолияти сусайиб, ҳар қандай асаб қўзғолишлари ушбу аъзолар ишининг бузилишига олиб келади. Шу куни ўпка, руҳият ва ҳис-туйғулар ҳам нозиклашади. Шунинг учун ортиқча таомлар тановвулида ва спиртли ичимликлар истеъмолида ғоят эҳтиёткор бўлиш мақсадга мувофиқдир. Осойишта ва вазмин бўлишни, шам ёқишни тавсия этамиз.

13 мартда суяк ва бўғинларда хасталикнинг пайдо бўлиши ёки кучайиши эҳтимоли кўпроқдир. Шу куни қаттиқ бош оғриғи, уйқусизлик ҳодисалари кўпайиши, невроз, жазава, истма ва безгак ҳуружи юз бериши мумкин. 12-17 март жигар ва қон ҳосил қилувчи аъзолар учун ноқулай кунлар бўлиб, қон қуюқлашиши мумкин. Шунинг учун кўп ўтирмаслик, тос ва сонларни зўриқтирмаслик тавсия этилади. Тери хасталиклари зўрайиши мумкин. Жигар, ўт пуфаги ва сонларда жарроҳлик муолажаларини (шошилинч зарурат бўлмаганида) кечиктириш маъқул. Тиш олдириш ёки қўйдириш мумкин эмас. Яхшиси, шу кунлари тиш ва суякларга умуман тегманг.

14-15 март кунлари жигар, ўт пуфаги, суяклар ва қон ҳосил қилувчи аъзолар (қораталоқ ва иликлар) заифлашган бўлади. Жигар, буйрак, ўт пуфагида, бошқа аъзоларда тош пайдо бўлишига мойиллик сезилади. Остеохандроз хасталиги зўрайиб, суяклар мўрт бўлиб қолади. Шу кунлари ҳар қандай чиниқиш машқлари билан шуғулланиш, парҳез ва очлик фойдалидир. Тишларни даволашни маслаҳат бермаймиз.

16 март кунининг иккинчи ярмида буйрак ва ошқозон ости безининг ҳолатига эътибор беринг. Улар бир мунча заифлашган бўлади.

17 мартда буйрак усти бези фаолияти билан боғлиқ эндокрин тизими аъзолари хасталаниши мумкин. 16-17 мартда кўзларни авайлаш, уларда жарроҳлик муолажаларидан тийилиш талаб этилади. Янги дори- дармонларни, янгича даволаш усулларини қўллаш тавсия этилмайди. Камроқ югуринг - вена томирлари ва пайларнинг кенгайиши, болдир-товон бўғимлари заифлашиши хавфи бор.

18 март - ҳиссиёт туйғулар юқори зўриқиши, асабий вазиятлар кунидир. Шунинг учун бир-бирингизни ва ўз асаб толачаларингизни авайлаб асранг - улар ҳали сизга кўп асқотади! Осойишта, вазмин бўлишга интилинг, исириқ тутатиш ёки шам ёритишни унутманг. Турли физиологик майлларга эрк бермаслик фойдадан ҳоли эмас. 19 март куни заҳарли ва гиёҳванд моддалар сизга, айниқса, жигарингизга ғоят зарарлидир.

18-19 мартда тананинг умумий заҳарланиш даражаси юқори бўлиб, ичкилик ичиш, чекишдан қатъиян тийилиш, кимёвий дориларни истеъмол қилмаслик, фақат турли ўтлар ва табиий озиқ-овқатлар билан даволанишни тавсия этамиз. Сепсис ва юқумли хасталиклар хавфи бор. Оёқлар, тери, эшитиш аъзолари ва жигарни зўриқтиришдан тийилинг. Очлик муолажасини бошлаш, суюқлик истеъмол қилиш, ичакларни тозалаш мумкин.

● Маданият масканларида

ЖИЛҒАЛАР

Эзгу ниятли, некбин инсонлар учун ҳаёт ўз мазмунига эга. Чунки уларнинг интилишлари хайрли ишларга, омма манфаатларига ҳамоҳангдир. Юнусобод туманидаги А. Қодирий номли маданият уйи директори, хушовоз хонанда Насриддин Қурбонов ҳақида гап кетганда, беихтиёр ана шу фикр хаёлдан ўтади.

Бир йигит қирқ йилда вояга етади, дейдилар. Бизнинг сершитоб давримизда эса ақл ёшга эмас, бошга қараб белгиланади. Нафсамбирини айтганда, одамлар ташвиши билан яшаш ва улар хизматида бўлишдан улуғроқ иш борми? Н. Қурбонов ўз бурчига ана шу мезондан келиб чиқиб ёндошади. Унинг маданият уйини намунали, серфайз масканга айлантириш, бадиий ҳаваскорларни жалб этиш ва уларга санъат сирларини ўргатиш, турли оммавий-маданий тадбирлар ўтказиш борасидаги саъй-ҳаракатларини айтмай қўя қолайлик. Ортиқча мақтовга не ҳожат. Қолаверса Насриддиннинг ўзи ҳам буни хоҳламайди: «Қўйинг, сувдан ҳолва ясамайлик, ака. Ҳаммаси жамоанинг хизмати. Керак бўлса, ўшаларни мақтанглар...»

Камтарлик яхши-да. Директор «ҳаммаси жамоанинг хизмати» деганда нималарни назарда тутдийкин? Бизни масаланинг шу томони қизиқтиради. Кейинги беш-ўн йил ичида раҳбарлик қўлдан қўлга ўтиб, жамоа ишидан унум ва барака кетгани рост. Ижодий изланиш, меҳнаткашларга маданий хизмат кўрсатиш ўз ҳолига ташлаб қўйилди. Ишни ўнглаш учун аввало ишбошини ўзгартириш, психологик муҳитни яхшилаш лозим эди. «Ходимларнинг бошини қовуштирадиган ким бор?» деган савол қўйилганда туман маданият бўлимидагилар шу ерда бадиий раҳбар бўлиб хизмат қилаётган Н. Қурбонов устида «тўхташди».

Хушмуомала, зиёли, ҳаракатчан, энг муҳими санъат одами. Улар янглишмаган эдилар. Янги раҳбар ўз ҳамкасбларини, уларнинг феъл-атвори, ички дунёси, оиласи, қизиқишларини яхши биларди, албатта. Шундай бўлса-да ишни юргизиб юбориш, депсиниб қолган «арава»ни жойидан силжитиш хамирдан қил суғургандек осон кўчгани йўқ. Келинг, ҳикоямиз давомини сал кейинга қолдириб, ижодий жамоанинг бугунги ҳаётига қайтайлик.

интилиб, яхши натижаларга эришмоқда. Унинг репертуаридан мумтоз ва замонавий қўшиқлар, ўзбек халқ рақслари ўрин олган. Даста иштирокчиларининг касб-корини сўрасангиз, рангтин камалакдек турли-туман: ишчилар, талабалар, тижоратчилар, ўқувчилар..,

— Билишимизча, Юнусобод туманида 5 та маданият уйи бор. Шулардан яна қайси бирида ҳаваскорлик дастаси фаолият кўрсатаяпти?

— Ҳозирча фақат бизда, —

Бодомзор даҳасининг сокин бир гўшасида — шундоққина йўл ёқасида жойлашган маданият уйи санъат ихлосмандлари билан ҳамиша гавжум. Ичкарига қадам қўяркансиз, сеҳрли мусиқий оҳанглар оламига шўнғигандек бўласиз. Чилдирма, гармон, тор, қонун сингари чолғу асбоблари жўрлигида жўшиб куйлаётган хонанда йигитларнинг ширали қўшиқларию, ниҳолдек нозик, чиккабел раққоса қизларнинг ишвакор ўйинлари сизни ўз оғушига олади. Йўқ, бу ҳали катта саҳна эмас, балки саҳна олдидан ўтказиладиган кундалик машғулот, холос. Илло, санъат тинимсиз меҳнат демакдир. Қолаверса, талабчан, зукко томошабин назарига тушиш доимий изланишни тақозо этади.

Саҳна юзидаги ёшларнинг маҳоратини кўриб, профессионал артистлар бўлса керак, деб ўйлаганлик. Адашибмиз. Улар 1,5 йил муқаддам маданият уйи қошида ташкил этилган «Юнусобод гуллари» бадиий ҳаваскорлик дастасининг қатнашчилари экан. Ҳозирча 11 кишидан иборат жамоа ўз йўлини топишга

дейди Н. Қурбонов. — Очиғини айтсам, шундай бир даста тузишни анчадан бери кўнглимга тугиб юрардим. Юртимизда нима кўп — байрам, сайл, томоша, қутлуғ сана кўп. Биласиз, уларнинг бирортаси куй-қўшиқсиз ўтмайди. Биз, маданият ходимлари халқ хизматига камарбаста одамлармиз. Илгари томошабин ҳузурига чиққанда чолғу асбобларимиз камлигидан репертуаримиз камбағаллигидан хижолат тортардик. Уч-тўртта созандаю хонанданинг хизмати нима ҳам буларди. Ҳақиқий истеъдодлар халқ ичида, деган қарорга келдик. Хуллас...

Хуллас, фикрлар бир жойдан чиқди. Санъатга ошуфта, жонкуяр инсон Абдурашид Азимовни ҳам шу ўй безовта қилиб юрган экан. Икки ҳамкасб маслаҳатни бир жойга қўйиб, янги дастани шакллантиришга бел боғладилар. Талабгорлар «оёқ остидан» чиқди. Маҳоратини қаерда ошириш кераклигини билмай юрган йигит-қизлар даста сафига келишди. Ахир, тоғдан тушган жилға ҳам ўзига йўл ахтаради. Қарангки, то ҳозирги кунгача жамоа учун бир

сўм сарф-харажат қилингани йўқ. Чолғу асбоблари, либослар, турли зеб-зийнатлар, тақинчоқлар — бари ҳаваскорлар ҳисобидан. Санъатга чинакам ихлосмандлик деб шуни айтсалар керак!

Бадиий раҳбар А. Азимов ёшларга отадек қадрдон, дўст, маслаҳатчи. Унинг икки ўғли ҳам шу ерда санъат сирларини ўрганаяпти. Бири доира, иккинчиси ғижжак чалади. Шаҳноза Қурбонова, Динора Абдуғаниева, Фарҳод ва Абдумалик Азимов, Дониёр Худойназаров, Музаффар Нуриддинов каби ҳаваскорларнинг ҳар бири ўз йўли, ўз овозига эга. Шу кунларда улар машғулотларга зўр беришаяпти. Чунки олдинда жиддий синов — «Ўзбекистон — Ватаним маним» кўрик-танлови бор. Республика мустақиллигининг 5 йиллигига бағишланган, босқичма-босқич ўтказиладиган беллашувларда ғолиб чиқиш учун тайёргарликни пухта қилиш лозим, албатта.

Ҳар қандай хайрли ҳаракатнинг бир савоби бўлади. Маданият уйи фаолияти билан танишганимизда бунга яна бир бор ишонч ҳосил қилдик. Бино таъмирига пул ундириш учун Н. Қурбонов кейинги бир ярим йил давомида қайси эшикларга бош урмади дейсиз. Барибир ундирди. Ўзи усталар топди. Албатта, жамоа аъзолари ҳам қараб туришгани йўқ. Биргаликдаги саъй-ҳаракат туфайли қисқа вақт мобайнида бино ичкариси, хизмат хоналари, томоша зали тўла таъмирланди. Янги мебель, чолғу асбоблари, бошқа зарур жиҳозлар сотиб олинди.

Дарвоқе, бу ерда аҳолига пуллик маданий хизмат кўрсатиш йўлга қўйилган. Тушган маблағ жамоа эҳтиёжлари учун сарфланаяпти.

— Ўтган йилгидан пича чала ишларимиз қолган, — дейди Н. Қурбонов. — Ҳозир шунинг ташвишида юрибман. Бино томини, шиферини янгилашимиз керак. Туман маданият бўлими жорий йил учун 600 минг сўм маблағ ажратди. Уни тежамкорлик билан ишлатишимиз лозим. Чунки бозор иқтисоди шароитида ҳар бир сўм, ҳар бир тийин ҳисобда.

— Насриддин, хабаримиз бор, яхшигина хонандасиз. Ташкилий ишлар ижодингизга таъсир кўрсатмаяптими?

— Илож қанча. Унисиниям, бунисиниям кимдир қилиши керак-ку. Санъатнинг ўзи фидойиликдир. Бўш вақт топилди дегунча ҳамкасб дўстларимиз билан созларни қўлга олиб, ишга киришамиз. Қўшиқларимга асосан ўзим куй басталайман. Фақат танланган шеър дидимга, кайфиятимга мос бўлиши керак.

Кейинги гал учрашганимизда Қурбонов майин жилмайиб, лутф қилди:

— Мана, биз ҳам «бува» бўлиб қолдик... Невара қуллуқ бўлсин демайсизми?..

Невара, янги инсон! Демак, ҳаёт давом этаяпти. Туғилишда рамзий маъно бор. Айтмоқчи, санъатдаги «жилға-лар»га йўл очаётган дўстимизнинг яна бир хислатини тилга олмасак, ҳикоямиз тўкис бўлмайди. У уч фарзанднинг отаси, ҳамиятли оила бошлиғи ҳамдир. Элига, жамоасига, оиласига қайишган одам кам бўлмайди.

Носир ТОШЕВ.

ҚАЛҚОН — АЗ

Ўзбекистон транспорт-суғурта брокерлик фирмаси ҳиссадорлик жамияти Қуйидаги ихтисослар соҳасида доимий ишга таклиф қилади:

— суғурта;
— транспорт-экспедиция хизмати;
— ҳуқуқий хизмат; !
— маркетинг;

шунингдек, тижорат вакиллари ва воситачи брокер-даллоллари, ўзбек тилини биладиган ЭҲМ-да ишлаш малакасига эга секретар-референт.

Бундан ташқари ташкилот пул ўтказиш йўли билан сотишга тақдим этади;

— яхши ҳолатдаги 4 мх 9 м (30м²)ҳажмдаги павильон;
— автомобилга ўрнатиладиган овозни кучайтиргич АГУ-20 қурилмаси, янги;
— яхши холатдаги янги лотин харфлари ўрнатилган «Оптима» б/у босма механик машинкаси.

Маълумотлар учун телефон: 54-55-61.

ИШОНЧ

Бош муҳаррир Саидакром САИДВАЛИЕВ

МУАССИС: ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ КЕНГАШИ

Бош муҳаррир қабулхонаси — 56-25-36
Бош муҳаррир ўринбосари — 56-52-89
Масъул котиб — 56-52-78

БЎЛИМЛАР

Касаба уюшмалари ва муҳбирлар билан ишлаш — 56-82-79. Социал адолат, иқтисодий ҳаёт, маданият, маънавият ва хатлар — 56-87-78, 56-87-63. Ишлаб чиқариш ва ўзлик — 56-85-43

ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ:

Андижонда — 5-23-10. Бухорода — 3-50-10. Гулистонда — 2-24-98. Жиззахда — 3-82-18. Навоийда — 3-41-99. Наманганда — 6-22-10. Нукусда — 2-44-46. Самарқандда — 35-64-22. Термизда — 2-70-07. Тошкентда — 56-82-79. Фарғонада — 24-58-43. Урганчда — 6-03-40. Қаршида — 5-33-71.

Муҳарририятга келган қўлёзмалар (2 оралиқда 5 бетдан ошмаслиги лозим) ва суратлар муаллифларга қайтарилмайди, фойдаланилмаган хатларга жавоб юборилмайди. [illegible]

• Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган.
• Сешанба ва жума кунлари чоп этилади.
• Сотувда эркин нархда.

Манзилимиз: 700165, Тошкент шаҳри, «Правда Востока» кўчаси, 24-уй.

• Нашр кўрсаткичи: 64560; 64561.

Газетага 1994 йил 14 апрелда Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитаси томонидан 5 рақамли гувоҳнома берилган.

• IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Формати А-2, ҳажми 2 босма табоқ.

Шарқ нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. Тиражи — 29.826. Буюртма Г- 0147. Босишга топшириш вақти — 19.00. Топширилди 21.00. Масъул навбатчи: Фазилат ХОЖИҚУЛОВА.